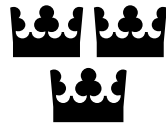

Regional tillväxt

19

Förslag till statens budget för 2016

Regional tillväxt

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Regional tillväxt	9
2.1	Omfattning	9
2.2	Utgiftsutveckling	10
2.3	Skatteutgifter	11
2.4	Mål	11
2.4.1	Sammanhållningspolitikens mål	12
2.4.2	Politikens prioriteringar 2015–2020	12
2.5	Resultatredovisning	13
2.5.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	13
2.5.2	Resultat	19
2.5.3	Analys och slutsatser	40
2.6	Politikens inriktning	46
2.6.1	Inledning	46
2.6.2	EU:s sammanhållningspolitik	48
2.6.3	Prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken	48
2.6.4	Utvecklad styrning, sektors-samordning och resultatfokus i det regionala tillväxtarbetet	54
2.7	Budgetförslag	55
2.7.1	1:1 Regionala tillväxtåtgärder	55
2.7.2	1:2 Transportbidrag	57
2.7.3	1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	58

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt ..	10
Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt.....	10
Tabell 2.4 Skatteutgifter	11
Tabell 2.5 Regeringens prioriteringar och politikområden av betydelse för prioriteringarna	13
Tabell 2.6 Indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner	14
Tabell 2.7 Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom UO19 och dess medfinansiering.....	19
Tabell 2.8 Regionalt beslutade projektmedel 2014 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.....	26
Tabell 2.9 Regionala beslutade projektmedel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 under åren 2011–2014.....	27
Tabell 2.10 Regionala beslutade projektmedel 2014 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, sorterat efter nationella ämnesområden och ämneskategorier	28
Tabell 2.11 Total finansiering av projektverksamhet under åren 2011–2014 uppdelad på finansiär	29
Tabell 2.12 Totalt utbetalda riskkapitalinvesteringar per program fördelat på bransch i de regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013	31
Tabell 2.13 Den totala omfattningen EU-medel och nationell medfinansiering för de åtta regionala programmen perioden 2014–2020	33
Tabell 2.14 Den totala omfattningen, inkl. EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, för de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i perioden 2014–2020.....	34
Tabell 2.15 Vissa resultatindikatorer om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2011–2014.....	35
Tabell 2.16 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, berörda landsting, samverkansorganet i Kalmar län och Gotlands kommun samt Tillväxtverket under 2014 fördelade på län.....	36
Tabell 2.17 Beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på de största verksamhetsarterna 2014	36
Tabell 2.18 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2010–2014	36
Tabell 2.19 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd 2014	37
Tabell 2.20 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad antal nya arbetstillfällen genom regionala företagsstöd åren 2011–2014	37

Tabell 2.21 Beslutat stöd till kommersiell service, fördelat på län åren 2011–2014....	38
Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	55
Tabell 2.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder....	56
Tabell 2.24 Härledning av anslagsnivån 2016–2019, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	57
Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag	57
Tabell 2.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019, för 1:2 Transportbidrag	58
Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	58
Tabell 2.28 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	59
Tabell 2.29 Härledning av anslagsnivån 2016–2019, för 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden.....	60
2014–2020.....	60

Diagramförteckning

Diagram 2.1 Daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor, perioderna 2003–2005 och 2011–2013, FA-regioner (punkterna avser 2003–2005)	16
Diagram 2.2 Flyttnetto per 1 000 invånare perioderna 2002–2004 och 2012–2014, FA-regioner (punkterna avser 2002–2004)	17
Diagram 2.3 Förvärvsintensitet 20–64 år, procent 2003 och 2013, FA-regioner (punkter avser 2002–2004)	19

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 993 000 000 kronor 2017–2023 (avsnitt 2.7.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 000 kronor 2017–2023 (avsnitt 2.7.3),
3. för budgetåret 2016 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 517 637
1:2 Transportbidrag	375 864
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 362 220
Summa	3 255 721

2 Regional tillväxt

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt omfattar medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Regionala hänsyn ska också tas inom andra utgiftsområden.

För att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken är tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden av avgörande betydelse.

Bland aktörer på nationell nivå som har ansvar och uppgifter inom den regionala tillväxtpolitiken finns främst Tillväxtverket, Verket för innovationssystem (Vinnova), Almi Företagspartner AB, Sveriges export- och investeringsråd, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Post- och telestyrelsen, Trafikverket, Trafikanalys, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Statens kulturråd, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Svenska Filminstitutet, Natur-

vårdsverket, Boverket, Statens skolverk, Myndigheten för yrkeshögskolan, universitet och högskolor, Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Försäkringskassan och Ekonomistyrningsverket (ESV).

Utgångspunkten för statliga myndigheter och statligt ägda bolag är att de så långt som möjligt ska erbjuda en likvärdig tillgång till service för alla medborgare och företag.

I Stockholms, Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län har länsstyrelserna det regionala utvecklingsansvaret. I Skåne, Västra Götalands, Hallands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Örebro, Gävleborgs och Jämtlands län är det landstinget som har detta ansvar och i Gotlands län är det Gotlands kommun som är ansvarig. I Uppsala, Södermanlands, Kalmar, Blekinge, Värmlands, Dalarnas och Västerbottens län har samverkansorganet motsvarande ansvar.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 543	1 470	1 437	1 518	1 538	1 548	1 555
1:2 Transportbidrag	369	401	356	376	401	401	401
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020		241	235	1 362	1 638	1 422	1 491
<i>Åldreanslag</i>							
2015 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	966	589	368	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 19 Regional tillväxt	2 879	2 701	2 396	3 256	3 577	3 371	3 446

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

1 Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2014 inom utgiftsområdet blev ca 62 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror bl.a. på att utfallet av transportbidraget blivit lägre då den ekonomiska krisen fortfarande påverkar företagets leveranser av produkter.

Prognosen för 2015 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir ca 305 miljoner kronor lägre än anvisat.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	2 701	2 701	2 701	2 701
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	744	967	765	842
Överföring till/från andra utgiftsområden	-2	-4	-8	-10
Övrigt	-187	-87	-87	-87
Ny ramnivå	3 256	3 577	3 371	3 446

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

1 Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2016
Transfereringar ¹	3 020
Verksamhetsutgifter ²	235
Investeringar ³	1
Summa ramnivå	3 256

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2014 samt kända förändringar av anslagens användning.

1 Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

2 Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

3 Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Tabell 2.4 Skatteutgifter

Miljoner kronor

	Prognos 2015	Prognos 2016
Regional nedsättning av egenavgifter	50	60
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	450	460
Nedsatt energiskatt på elförbrukning i vissa kommuner	950	950
Bidrag till regionala utvecklingsbolag	0	0
Summa	1 450	1 470

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt redovisas i huvudsak på utgiftssidan av statens budget. Vid sidan av dessa stöd finns även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter.

Regional nedsättning av egenavgifter

Enligt lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) ska enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag med fast driftsställe i stödområde A vid beräkning av egenavgifterna göra ett avdrag från egenavgifterna med 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 180 000 kronor, dvs. högst 18 000 kronor per år. Fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet är undantagna från nedsättning på grund av EU-regler. Skatteutgiften avser egenavgifter.

Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter

Enligt lagen om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) får arbetsgivare med fast driftsställe i stödområde A göra ett avdrag från arbetsgivaravgifterna med 10 procent av avgiftsunderlaget, dock högst med 7 100 kronor per kalendermånad. Nedsättningen gäller inte för kommuner, landsting, statliga myndigheter, statliga affärsdrivande verk eller registrerade trossam-

fund. Vidare är fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet undantagna från nedsättningen på grund av EU-regler. Skatteutgiften avser arbetsgivaravgifter.

Nedsatt energiskatt på elförbrukning i vissa kommuner

Energiskattesatserna på el följer av 11 kap. 3 § lagen (1994:1776) om skatt på energi. Normen för skatt på el utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen och serviceföretagen betalar. Den uppgår till 29,4 öre/kWh 2015. I samtliga kommuner i Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands län, samt kommunerna Sollefteå, Ånge och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdals kommun i Gävleborgs län, Torsby kommun i Värmlands län samt kommunerna Malung-Sälen, Mora, Orsa och Älvdalen i Dalarnas län är dock skattesatsen för el som förbrukas inom dessa sektorer nedsatt till 19,4 öre/kWh. Skatteutgiften uppgår till 10,0 öre/kWh.

Bidrag till regionala utvecklingsbolag

Avdrag får göras för bidrag som lämnas utan villkor till ett regionalt utvecklingsbolag enligt 16 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229). Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

2.4 Mål

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft (prop. 2007/08:1, utg. omr. 19, bet 2007/08: NU2, rskr. 2007/08:99).

Regionala hänsyn och tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är av särskild betydelse för måluppfyllelsen. Detta är en följd av att den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till regeringens tre prioriterade områden: att nå det övergripande målet om att ha lägst arbetslöshet i

EU 2020; att nå de nationella miljömålen och att sluta jämställhetsgapet.

Regeringens mål för jämställd regional tillväxt är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

Riksdagen har beslutat om ett generationsmål och om 16 miljökvalitetsmål som uttrycker den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377).

går politikområden med resurser av betydelse för prioriteringarna.

Resultatredovisningen kommer fr.o.m. budgetpropositionen för 2017 att anpassas efter ovan nämnda nationella strategi.

2.4.1 Sammanhållningspolitikens mål

Sammanhållningspolitiken är EU:s politik för regional tillväxt och sysselsättning. Dess mål är att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU. Europa 2020-strategin är vägledande för sammanhållningspolitiken under programperioden 2014–2020. Strategin bygger på följande tre prioriteringar som också är tänkta att förstärka varandra.

- Smart tillväxt: utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- Hållbar tillväxt: främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
- Inkluderande tillväxt (tillväxt för alla): stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

2.4.2 Politikens prioriteringar 2015–2020

I juli 2015 fattade regeringen beslut om en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (dnr N2015/5297/RT). Den regionala tillväxtpolitikens prioriterade områden är enligt strategin innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete. I tabell 2.5 fram-

Tabell 2.5 Regeringens prioriteringar och politikområden av betydelse för prioriteringarna

Regeringens prioriteringar	Resurser av betydelse för prioriteringarna
Innovation och företagande	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, forskningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, kulturpolitik, energipolitik, miljöpolitik, politik för regional samhällsorganisation, integrationspolitik, utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande samt jämställdhetspolitik.
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, transportpolitik, politiken för informationssamhället, politik för regional samhällsorganisation, förvaltningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, bostadspolitik, hållbart samhällsbyggande, miljöpolitik, energipolitik, kulturpolitik och jämställdhetspolitik. Resurser av betydelse för måluppfyllelsen finns också inom ramen för allmänna bidrag till kommuner.
Kompetensförsörjning	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, utbildningspolitik, forskningspolitik, arbetsmarknadspolitik, transportpolitik, integrationspolitik och jämställdhetspolitik.
Internationellt samarbete	Resurser av betydelse finns inom flertalet av ovan nämnda politikområden.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

En rad olika faktorer påverkar den regionala utvecklingen, bl.a. skiljer sig regionerna åt med avseende på tätorts-, befolknings-, utbildnings-, närings- och företagsstruktur samt infrastruktur. Det gör att exempelvis internationella och nationella konjunkturförändringar påverkar regioner på olika sätt. Dessutom har regioner olika förmåga att nyttja sina regionala förutsättningar i form av bl.a. innovations- och förnyelseförmåga samt regionalt ledarskap.

Den regionala tillväxtpolitikens effekter är ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar.

Utveckling i Sveriges regioner

I detta avsnitt redovisas indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner fördelat på prioritering i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Eftersom den regionala tillväxtpolitikens

prioriteringar innefattar insatser inom ett stort antal politikområden har även indikatorerna en stor bredd.

Utvecklingen beskrivs för 72 FA-regioner, dvs. funktionellt avgränsade arbetsmarknadsregioner med arbetspendling över kommungräns som utgångspunkt.

Beskrivningen bygger på tre huvudindikatorer och ett antal delindikatorer som relaterar till prioriteringar i den nationella strategin. I tabell 2.6 redovisas dessa indikatorer som syftar till att belysa långsiktiga strukturella och dynamiska förändringar fördelat på prioriteringarna i den nationella strategin. Kortsiktiga regional-ekonomiska förändringar avspeglas genom måtten modellbaserad lönesumma och arbetslöshet. För en mer utförlig beskrivning och analys, se Tillväxtanalys kommande rapport Regional tillväxt 2015.

Indikatorerna belyser regioners olika strukturella förutsättningar och dynamiska förändringar, där så är möjligt, för den senaste tioårsperioden.

Tabell 2.6 Indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner

Kortsiktiga indikatorer		Indikatorer
Regional ekonomi		– Modellbaserad lönesumma
Arbetsmarknad		– Antal arbetssökande
Långsiktig prioritering utifrån den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktivitet 2015–2020	Huvudindikatorer	Delindikatorer
Innovation och företagande	Arbetsproduktivitet (daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor, kvinnor och män)	– Jobbbytare per sysselsatt inom privat företagssektor och inom FA-region – Andel operativa företagsledare per befolkning 20-64 år (kvinnor och män) – Näringslivets växthusgasintensitet CO2e-utsläpp per inkomst
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Inflyttningsnetto per 1 000 invånare	– Tillgänglighet till drivmedelsstationer – Andel befolkning med tillgång till bredband med 100 mbit/s – Genomsnittligt pendlingsavstånd uttryckt som avstånd mellan bostadsställe och arbetsställe i km-fågelväg – Tillgänglighet till dagligvaruhandel och skolor
Kompetensförsörjning	Förvärvsintensitet 20-64 år (kvinnor och män)	– Demografisk generationsväxling som kvot mellan antalet 20–29-åringar och 55–64-åringar – Genomsnittligt antal utbildningsår i befolkningen 20-64 år – Matchning som kvot av vakanser och arbetslösa
Internationellt samarbete ¹	-	-

¹ Internationellt samarbete är en prioritering i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020, men tillförlitliga regionala indikatorer saknas.

Källa: Tillväxtanalys.

Kortsiktiga indikatorer

Den kortsiktiga regionalekonomiska utvecklingen avspeglas med indikatorerna modellbaserad lönesumma och antalet arbetssökande inklusive personer i åtgärder och avser utvecklingen under 2014.¹ Den kortsiktiga förändringen av lönesumman beror till stor del på konjunkturläget och resulterar inte alltid i ett förändrat antal arbetssökande, vilket gör att sambanden mellan indikatorerna kan vara otydliga för denna korta tidsperiod.

För Sverige totalt har den modellbaserade lönesumman ökat med 3,5 procent under 2014. En positiv utveckling kan noteras i 68 av 72 FA-regioner. Förändringen var negativ i FA-regionerna Jokkmokk, Haparanda, Filipstad och Överkalix. En svag utveckling kan noteras för FA-regionerna Sundsvall (0,8 procent) och Östersund (1,1 procent) samt även för malmfältets FA-regioner, Kiruna (1,5 procent) och Gällivare (0,5 procent). Relativt stark var utvecklingen i FA-regionen Stockholm med en lönesummatillväxt på över 4 procent under 2014. Bättre än så var utvecklingen i FA-regionerna Vansbro, Bengtsfors, Umeå, Dorotea, Älmhult och Pajala. I sistnämnda FA-region vände dock utvecklingen till negativ under senare delen av 2014. Av storstadsregionerna ligger enbart Malmös FA-region under genomsnittet för Sverige. Många andra större FA-regioner såsom Trollhättan, Örebro, Eskilstuna eller Jönköping

¹ Statistiken är hämtad från rAps-databasen.

hade en relativt bra tillväxt av lönesumman under 2014.

Totalt har antalet arbetsökande minskat med över 6 procent under 2014 i Sverige. En förbättring inträffade i 61 av 72 FA-regioner. Den största förbättringen redovisas för FA-regionerna Vansbro, Arjeplog, Örnsköldsvik och Gällivare med en minskning på över 15 procent. FA-regionerna Pajala, Dorotea och Fagersta redovisade däremot en kraftig försämring av antalet arbetslösa under 2014. Samtliga storstadsregioner och större FA-regioner har haft en gynnsam utveckling när det gäller antalet arbetsökande.

Innovation, företagande och entreprenörskap

Huvudindikatorn daglönesumma per sysselsatta i företagssektorn avspeglar till stor del näringslivets samlade arbetsproduktivitet.

Som framgår av diagram 2.1 uppvisar samtliga FA-regioner en positiv förändring mellan perioderna 2003–2005 och 2011–2013.² Flera större regioner presterade något sämre än regiongenomsnittet och för övriga FA-regioner framkommer en mycket stor spridning av förändringstakten. Sammanlagt ledde utvecklingen till en viss regional konvergens när det gäller arbetsproduktiviteten. Stockholmsregionens daglönesumma per capita var dock fortfarande nästan en tredjedel större än FA-regionen med det lägsta värdet.

Det kvarstår stora skillnader mellan kvinnor och män. Den genomsnittliga daglönesumman per sysselsatt kvinna inom företagssektorn utgör 75 procent av männens genomsnittsvärde. Det bör dock noteras att skillnaderna minskade i 62 av 72 FA-regioner mellan 2003–2005 och 2011–2013. Jobbyten sker oftare i storstadsregioner. Stockholms, Göteborgs och Malmös FA-region ligger på över 10 procent jobbyten under perioden 2007–2013. Mindre FA-regioner har mycket svårare att generera samma dynamik. Under perioder med markanta efterfrågeförändringar på arbetskraft påverkas även andelen jobbytare i vissa mindre FA-regioner,

vilket gör att exempelvis Malmfältets FA-regioner Gällivare och Kiruna ligger i paritet med storstadsregionerna.

FA-regioner med kluster av företag inom närliggande branscher såsom Gävle, Sundsvall eller Karlstad redovisar också en högre andel jobbytare per sysselsatt än riksgenomsnittet på 7,5 procent. En stor andel jobbytare finns även i FA-regioner som är präglade av besöksnäringen, exempelvis Östersund, Arjeplog eller Gotland.

För att följa upp den regionala företags- och entreprenörskapsstrukturen används indikatorn operativa företagsledare per befolkning 20–64 år.

År 2012 redovisades 531 000 unika operativa företagsledare i Sverige varav 29 procent var kvinnor.³ Mindre och perifera regioner har ofta en betydligt större andel operativa företagsledare än större regioner. Detta tyder på särskilda villkor för företagande i dessa miljöer. I andra regioner, kännetecknade av utvinnings- eller tillverkningsindustri, som exempelvis FA-regionerna Karlskoga, Gävle eller Filipstad ligger andelen under 8 procent, vilket är en avsevärt lägre nivå på den entreprenöriella aktiviteten än FA-regionernas genomsnitt på 10,5 procent. Näst intill samtliga FA-regioner redovisar en ökning av operativa företagsledare under perioden 2004–2012. Andelen kvinnliga företagsledare varierar mellan regionerna, men kvinnors andel har ökat i nästan samtliga FA-regioner sedan 2004.

Indikatorer för miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor beräknas genom CO₂e-utsläpp⁴ från bestämda utsläppssektorer från näringslivet som motsvarar cirka en tredjedel av samtliga CO₂e-utsläpp.

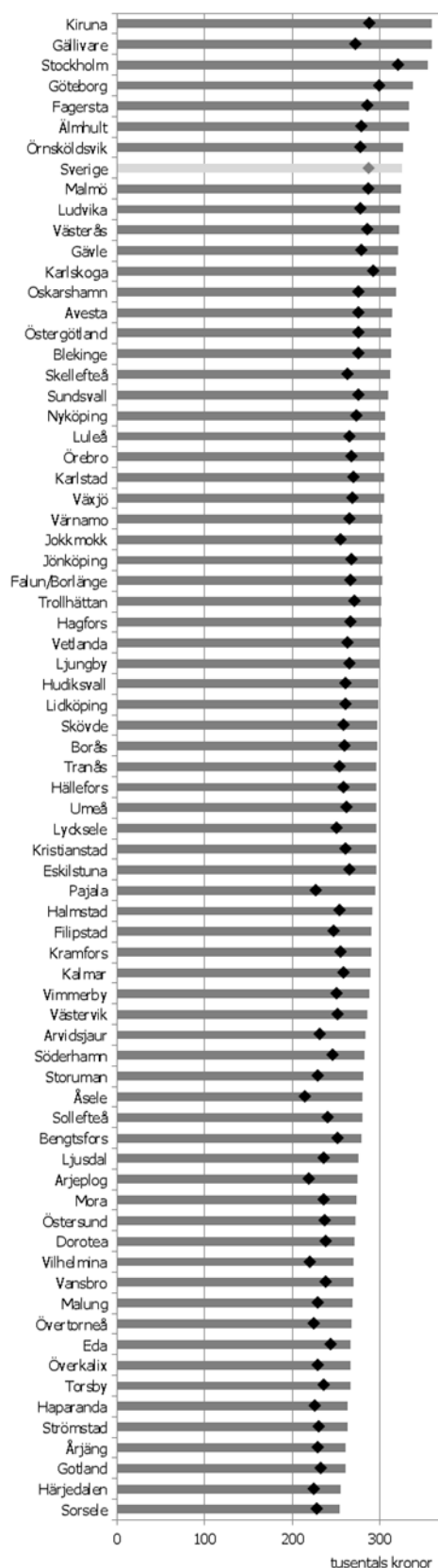
Både utsläppen totalt och utsläppen relativt lönesumman från företagssektorn har minskat för riket totalt och för de flesta FA-regioner från åren 2006–2007 till 2011–2012. I genomsnitt redovisar FA-regionerna en förändring från 35 till 27 ton per miljon kronor löneinkomster, medan utsläpp för riket totalt förändras från 23 till 17 ton CO₂e-utsläpp per miljon kronor löneinkomster i företagssektor.

² För att undvika tillfälliga årliga svängningar i statistiken jämförs perioden 2011–2013 med perioden 2003–2005.

³ En person kan vara operativ företagsledare i flera företag.

⁴ Utsläpp omräknade i CO₂-ekvivalenter som tar hänsyn till att olika växthusgaser har olika förmåga att bidra till växthuseffekten.

Diagram 2.1 Daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor, perioderna 2003–2005 och 2011–2013, FA-regioner (punkterna avser 2003–2005)

Källa: Tillväxtanalys.

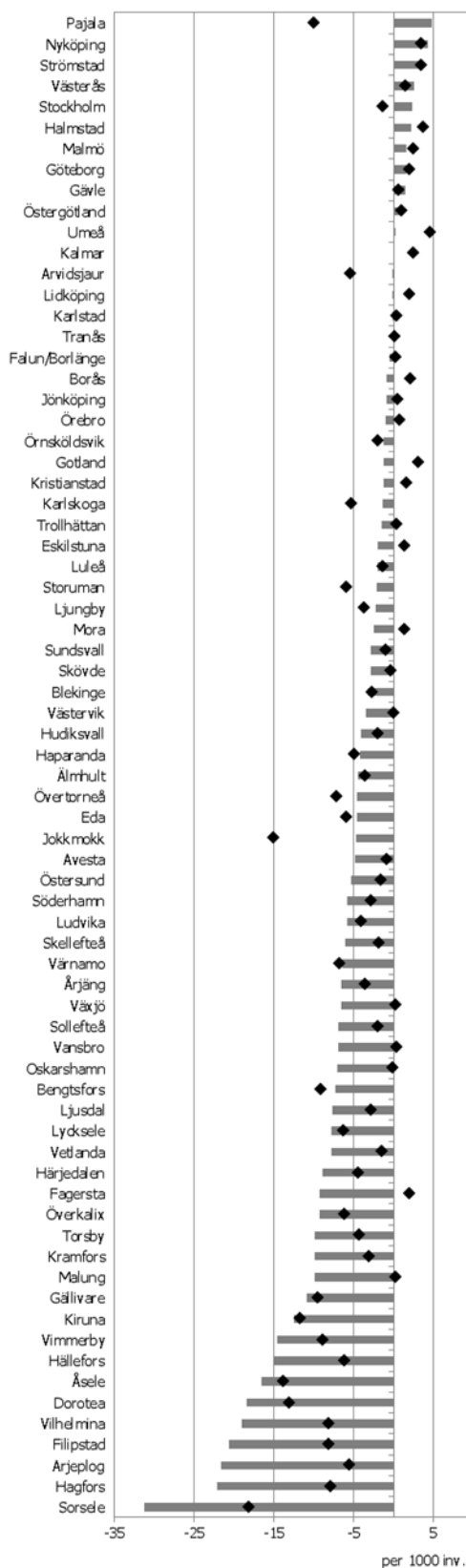
I FA-regionerna Hällefors, Eda, Nyköping, Trollhättan, Falun/Borlänge och Avesta förbättrades CO₂e-utsläppen per löneinkomster och näringslivets absoluta CO₂e-utsläpp särskilt mycket. Detta är delvis också som resultat av strukturförändringar i regionerna i samband med lågkonjunkturen 2008/2009. Stockholms FA-region redovisar en förbättring från 7 till 5 ton per miljon kronor löneinkomster. Detta kan jämföras med Göteborgs- och Malmöregionernas mer genomsnittliga förändringar från 19 till 14 respektive 15 ton per miljon kronor löneinkomst. En minskning av CO₂e-utsläppen kan bero på fler faktorer som inte orsakas av en mer miljödriven näringslivsutveckling, men indikatorn ger ändå en uppfattning om FA-regionernas utveckling på detta område. Mot bakgrund av detta krävs en analys av bakomliggande orsaker till redovisade värden för att tolkningen av utvecklingen ska bli korrekt.

Attraktiva miljöer och tillgänglighet

Regional attraktivitet är summan av många, ofta svärfångade faktorer. På ett övergripande plan kan människors flyttströmmar och boendepreferenser ses som en någorlunda rättvisande indikator på regionens attraktivitet. Prioriteringen följs upp med huvudindikatorn inrikes flyttnetto per 1 000 invånare. Det är regioner med positivt flyttnetto som är mer attraktiva och som lockar till sig människor. Ett samband mellan regionstorlek och positivt flyttnetto finns för Sveriges FA-regioner. Stora FA-regioner har i regel ett överskott av inrikes flyttare medan mindre regioner ofta har ett underskott.

Enbart 12 av 72 FA-regioner redovisar ett positivt genomsnittligt inrikes flyttnetto 2012–2014, vilket framgår av diagram 2.2. Detta kan jämföras med 25 FA-regioner för perioden 2002–2004. Sammanlagt bor två tredjedelar av befolkningen i regioner med ett positivt flyttnetto. Invandringen till Sverige har varit stor och har lett till en befolkningstillväxt i många mindre FA-regioner. FA-regioner med hög invandring har dock ofta ett högt negativt inrikes flyttnetto, vilket kan tyda på att många invandrare flyttar vidare till andra FA-regioner, men då räknas som inrikes flyttare. Tillgänglighet belyses genom att mäta medianavstånd till drivmedelsstation respektive tillgång till bredband.

Diagram 2.2 Flyttnetto per 1 000 invånare perioderna 2002–2004 och 2012–2014, FA-regioner (punkterna avser 2002–2004)

Källa: Tillväxtanalys.

Befolkningens medianavstånd till närmaste drivmedelsstation ligger i genomsnitt på 1 600 meter och har inte förändrats nämnvärt sedan 2009. Skillnaderna mellan olika delar av landet är dock stora. Avstånden i vissa avlägset belägna regioner är mer än dubbelt så stora som i FA-regioner med mer gynnsamma strukturer. I 42 FA-regioner har medianavståndet ökat och denna förändring omfattade i större utsträckning mindre FA-regioner.

Tillgängligheten till informationsteknik mäts genom indikatorn andel befolkning med tillgång till bredband 100 mbit/s. Genomsnittet för Sveriges FA-regioner ligger på 43 procent 2014, men variationen mellan framför allt de mindre regionerna är stor. Vissa mindre FA-regioner som Malung (3 procent), Vansbro (9 procent) och Eda (10 procent) befinner sig på nivåer långt under genomsnittet, medan andra jämförbara FA-regioner som Lycksele, Arvidsjaur eller Hällefors når ut till omkring 70 procent av befolkningen med denna bredbandskapacitet.

Tillgången till bredband med hög överföringshastighet är även ojämnt fördelad inom enskilda FA-regioner. Områden utanför tätorterna har ofta sämre tillgång till bredband med hög överföringshastighet.

Prioriteringen fysisk planering och boende avspeglas med indikatorn arbetspendlingsavstånd och kan ses som ett mått på invånarnas vardagsgeografi.

Medianavståndet utifrån koordinatsatta arbets- och bostadsställen har ökat med 0,5 km till knappt 6 km mellan 2002 och 2012. Detta kan tolkas som en fortsatt geografiskt förstoring av arbetsmarknaderna. Samma utveckling kan ses i 47 av 72 FA-regioner. FA-regioner med minskande pendlingsavstånd finns framför allt i Norrlands inland och kan ses i ljuset av en förbättrad lokal arbetsmarknadssituation. Många FA-regioner har dock trots förbättringar mycket långa pendlingssträckor, som exempelvis Vilhelmina, Övertorneå, Pajala och Storuman. För Sverige är medelavståndet 21 km. Det kan noteras något kortare pendlingsavstånd (inte nödvändigtvis en kortare tidsåtgång) för kvinnor, men skillnaderna mellan män och kvinnor minskar i nästan samtliga FA-regioner från 2002 till 2012.

Utvecklingen inom området kommersiell och offentlig service avspeglas med indikatorerna befolkningens medianavstånd till dagligvaruhandel respektive grundskolor.

Befolkningens medianavstånd till dagligvaruhandeln är i genomsnitt 1,2 km, beräknat för samtliga FA-regioner. Totalt har 46 FA-regioner uppvisat en ökning av avståndet mellan 2004 och 2014. Kraftigast var försämringen i FA-regionerna Överkalix, Ljusdal, Kramfors, Gällivare och storstadsregionen Göteborg med procentuella förändringar större än 18 procent. Det finns även FA-regioner där tillgängligheten har förbättrats, exempelvis FA-regionerna Arjeplog, Storuman, Pajala och Gotland. Befolkningsfördelningen inom regionen har betydelse för resultaten. Den delen av befolkningen med redan långa avstånd till dagligvaruhandel har i de flesta fall fått ännu längre avstånd.

Befolkningens medianavstånd till grundskolor ligger i genomsnitt på 1,3 km för hela landet och har ökat något sedan 2004. I många delar av landet, exempelvis FA-regionerna Torsby, Hagfors och Överkalix, har medianavstånden blivit nästan dubbelt så långa.

Kompetensförsörjning

På ett övergripande plan ger förvärvsintensiteten, dvs. antalet förvärvsarbetande relativt befolkningen i åldersgruppen 20–64 år, en fingervisning om arbetsmarknadens funktionsätt och används därför som huvudindikator för prioriteringen kompetensförsörjning.

År 2013 var förvärvsintensiteten för befolkningen 20–64 år 77 procent, vilket är 2,5 procentenheter högre än under lågkonjunkturen 2009. Totalt 45 av 72 FA-regioner har en förvärvsintensitet högre än genomsnittet för riket och högst var den i FA-regionerna Kiruna, Gällivare och Arjeplog, samtliga med andelar över 83 procent, se diagram 2.3. Skillnaderna mellan FA-regionerna har blivit mindre under det senaste decenniet och större avvikelser kan till stor del förklaras med arbetspendling till grannländerna. Det finns dock relativt stora skillnader mellan könen vad gäller förvärvsintensiteten. Män har i genomsnitt för riket tre procentenheter högre förvärvsintensitet än kvinnor. För FA-regioner som Hällefors, Vetlanda, Vimmerby, Fagersta, Ludvika och Västerås är dock differensen mellan män och kvinnor upp till 6 procentenheter.

Demografisk generationsväxling är ett viktigt perspektiv på arbetsmarknaden och avser regionens demografiska ersättningsbehov på

grund av förväntade pensionsavgångar uttryckt som kvot mellan antalet personer 20–29 år och antalet personer 55–64 år.

Räknat på ett genomsnitt av åren 2011–2013 var det enbart 11 regioner som redovisade ett överskott av yngre. Dessa återfanns i större FA-regioner såsom Umeå, Stockholm, Göteborg och Malmö. Mindre FA-regioner har tvärtom ett mycket stort underskott av yngre, vilket ibland medför att mindre än hälften av de äldre kan ersättas med yngre från den egna FA-regionen. Särskilt stora underskott finns i FA-regionerna Övertorneå, Pajala, Åsele och Kramfors.

Hela befolkningens kompetens är viktig för hållbar tillväxt och utveckling i regionerna. Ett brett mått på den samlade tillgången av kompetens utgör indikatorn genomsnittligt antal utbildningsår för befolkningen 20–64 år.⁵

När det gäller formell utbildning finns det ett tydligt samband mellan regionstorlek och utbildningsår. Stora FA-regioner, med högskolor och andra utbildningsinstitutioner, har ofta ett genomsnittligt högre antal utbildningsår i befolkningen än mindre regioner på stort avstånd från större städer. Skillnaden mellan FA-regionen Umeå med störst antal utbildningsår och FA-regionen Filipstad med minst antal utbildningsår uppgår till hela 1,7 år.

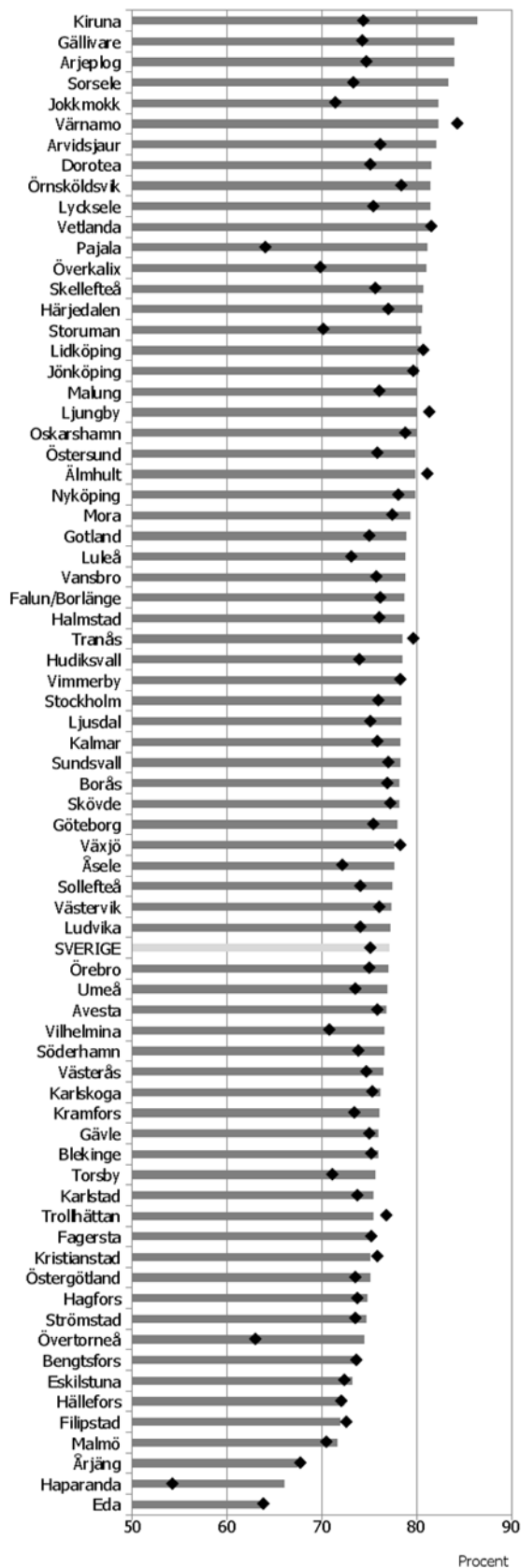
Som indikator för matchning på arbetsmarknaden används kvoten mellan antalet arbetslösa och antalet vakanser. Den anger den regionala arbetsmarknadens förmåga att para ihop utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Matchningen var med detta mått och för perioden 2011–2014 bäst i FA-regionerna Kiruna (0,8), Malung (1,1) och Stockholm (1,2) med en större eller nästan lika stor efterfrågan (vakanser) som utbud på arbetslösa. Betydligt sämre är situationen i FA-regionerna Hällefors, Haparanda, Övertorneå, Vilhelmina och Bengtsfors. I dessa regioner är utbudet av arbetslösa nästan fem gånger större än efterfrågan i form av vakanser.

Samtidigt har en kraftig förbättring av matchningen skett i samtliga FA-regioner sedan början av 2000-talet.

⁵ Personer med okänd utbildningsstatus beaktas inte.

Diagram 2.3 Förvärvsintensitet 20–64 år, procent 2003 och 2013, FA-regioner (punkter avser 2002–2004)

Källa: Tillväxtanalys.

Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområdet och dess medfinansiering framgår av tabell 2.7. För en redovisning av vissa av dessa och andra indikatorer se avsnitt 2.2.2.

Tabell 2.7 Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom U019 och dess medfinansiering

Indikatorområde	Indikatorer
De åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013	– Nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män – Nya företag uppdelat på kvinnor och män
Regionala riskkapitalfundsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013	– Antal portföljföretag – Investerade medel – Privat kapital
Regionalt investeringsstöd och regionalt bidrag till företagsutveckling	– Förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal
Regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 ^{1,2}	– Nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män – Antal företag ledda av kvinnor respektive män
Riskkapitalfundsprojekt inom ramen för de nio regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 ²	– Antal portföljföretag – Investerade medel – Privat kapital

¹ Inkluderar även de territoriella samarbetsprogrammen.

² Dessa indikatorer avses redovisas fr.o.m. budgetpropositionen för 2017.

I den årliga uppföljningen och resultatanalysen är möjligheterna begränsade att mäta och avgränsa effekterna av den verksamhet som finansieras inom utgiftsområdet mot målet för politikområdet sett i relation till påverkan från andra offentliga insatser och omvärldsfaktorer.

Resultatredovisningen bygger till stor del på uppföljningar och utvärderingar från Tillväxtanalys och Tillväxtverket.

2.5.2 Resultat

Resultatredovisningen görs i huvudsak i förhållande till den Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

Strategier för hållbar regional tillväxt

Regionala utvecklingsstrategier

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar ansvarar för att strategiskt leda och utveckla det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling i respektive län. I detta innefattas bl.a. att ta fram och samordna genomförandet av en regional utvecklingsstrategi. Enligt Tillväxtverkets rapport Mot ett systemorienterat tillväxtarbete, som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2015, framgår att i princip samtliga län har reviderat eller tagit fram en ny regional utvecklingsstrategi och arbetet har nu övergått i en genomförandefas. En tidsmässig harmonisering har skett då strategierna till övervägande del är synkroniserade med Europa 2020-strategin och strukturfondsperioden 2014–2020. I många län preciseras de regionala utvecklingsstrategierna i understrategier och mer kortsiktiga handlingsprogram i syfte att skapa ett handlingskraftigt genomförande.

Utvecklingen i många län går mot mer långsiktiga samverkanskonstellationer på såväl ledningsnivå som inom olika funktionella samarbeten lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Detta tar sig uttryck i bl.a. ambitioner att lägga grunden för långsiktiga finansieringslösningar och att bygga funktionella samverkansplattformar inom t.ex. kompetensförsörjningsarbetet. En annan tydlig utveckling är att de horisontella perspektiven, dvs. främst jämställdhet, integration och miljö, får allt högre prioritet inom det regionala tillväxtarbetet.

Länens arbete med att utveckla strategier för det regionala innovationsarbetet har fortsatt under 2014. Allt fler län har utvecklat sitt arbete utifrån principer om smart specialisering.⁶ Syftet med detta arbetssätt är att regionalt ta fram mer välunderbyggda prioriteringar och få till stånd starkare styrning.

⁶ Med smart specialisering avses ett strategiskt angreppssätt för (regional) ekonomisk utveckling genom riktat stöd till forskning och innovation. Detta görs genom ett strukturerat och systematiskt arbete som omfattar allt ifrån djupgående analys av områden med potential till utvecklad styrning och förankring.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Det finns tre övergripande mål för EU:s Östersjöregion: att rädda havsmiljön, att sammanlänka regionen och att öka välbefindandet (se skr. 2013/14:29).

Det svenska genomförandet av strategin grundade sig på regeringens uppdrag till 36 nationella myndigheter och samtliga länsstyrelser att under perioden 2009–2014 bidra till strategin genomförande samt ett omfattande regionalt och lokalt arbete.

Av Tillväxtverkets rapport Vägen till en Östersjöregion, som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2015, framgår att en majoritet av de statliga myndigheterna och aktörer med regionalt utvecklingsansvar uppger att strategin tillför mervärde till den egna verksamheten samt att detta har ökat över tid. I rapporten lyfts fram att strategin ger dem bättre förutsättningar att långsiktigt planera sitt internationella arbete, den tillför struktur och strategiskt förhållningssätt som ökar genomslaget för arbetet samt underlättar integration i den egna organisationens arbete.

Ökade möjligheter till finansiering av insatser inom strategin ges med anledning av den s.k. transnationella komponenten i regionalfondsprogrammen för perioden 2014–2020.⁷

Tvårsektoriell styrning, samverkan och dialog

Som ett led i en utvecklad styrning och förbättrad uppföljning har regeringen fr.o.m. 2015 infört ett arbete med kontinuerliga utvecklingsdialoger med aktörer som har regionalt utvecklingsansvar i länen samt länsstyrelserna. Dialogerna är en del i det pågående utvecklingsarbetet för förbättrad styrning och uppföljning av medel från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Syftet är att få till stånd en återkommande dialog om länen prioriteringar, resultat av genomförda insatser och resursanvändning. Utvecklingsdialogerna förväntas även

⁷ Med transnationella komponenten avses att pågående projekt ges möjlighet att söka ytterligare medel för samarbete med andra relevanta projekt i Östersjöregionen. Genom att medel för samarbete söks separat ges större flexibilitet gällande längd och inriktning på samarbetet.

bidra till förbättrade förutsättningar för en utvecklad resultatredovisning.

I juni 2015 fattade regeringen beslut om att inrätta Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Forumet ska utgöra en mötesplats för dialog och samverkan mellan regeringen, regionala aktörer med uppgifter i det regionala tillväxtarbetet, statliga myndigheter och vid behov även andra berörda aktörer och organisationer. Syftet är att föra en kontinuerlig dialog om långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Forumet innefattar dialoger både på politisk nivå och på tjänstemannanivå. Under våren 2015 fördes en politisk dialog mellan regeringen, regionala politiker och landshövdingar om hur bl.a. kompetensförsörjning, arbetsmarknadsfrågor, integration och bredbandsutbyggnad kan utvecklas och hur en förbättrad samordning mellan nationell och regional nivå kan åstadkommas.

Från och med den 1 januari 2015 har det regionala utvecklingsansvaret övergått till landstinget i ytterligare sex län. Ansvaret i dessa län låg tidigare på samverkansorganen, vilket innebär att även dessa län nu har direktvalda politiska organisationer med ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastruktur. Under 2015 har tre landsting ansökt om att få överta det regionala utvecklingsansvaret.

Myndigheternas medverkan i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken

Statliga myndigheter har ett utpekat ansvar att medverka i det regionala tillväxtarbetet enligt förordningen (2015:713) om regionalt tillväxtarbete. Myndigheterna ska inom sina verksamhetsområden verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås.

Vissa statliga myndigheter har särskilt stor betydelse för det regionala tillväxtarbetet. I maj 2014 fick därför 12 statliga myndigheter⁸ och en stiftelse med statlig finansiering⁹ i uppdrag att ta

fram långsiktiga strategier för myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet, inklusive EU:s sammanhållningspolitik fram till 2020. Dessutom tog ytterligare en myndighet fram en strategi på eget initiativ.¹⁰ Syftet med uppdraget är att skapa bättre förutsättningar för de statliga myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Detta ska bl.a. ske genom en bättre samverkan mellan nationella myndigheter och aktörer med regionalt utvecklingsansvar samt mellan nationella myndigheter. Det ska även tydligt framgå inom vilka områden som myndigheterna medverkar inom det regionala tillväxtarbetet och i vilka avseenden som de regionala utvecklingsstrategierna och regionala prioriteringar beaktas.

Myndigheterna och stiftelsen redovisade strategierna till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2015 och i maj redovisade Tillväxtverket en sammanställning av dessa till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Myndigheternas och stiftelsens bidrag till tillväxtarbetet ska ske i form av kunskapsutveckling och lärande, finansiering och samverkan. Kopplingen mellan den egna sakfrågan och regional tillväxt är däremot inte helt tydlig i strategierna. Myndigheterna och stiftelsen lyfter vidare fram en omfattande samverkan med andra myndigheter inom sina sakområden. Tillväxtverket bedömer dock att de har kommit olika långt avseende samverkan med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna, inte minst avseende kopplingen till de regionala utvecklingsstrategierna.

Parallellt med myndigheternas och stiftelsens uppdrag fick Tillväxtverket i uppdrag att stödja såväl framtagandet som genomförandet av dessa strategier. De fick även i uppdrag att arbeta med kunskapshöjande insatser om regionalt tillväxtarbete till en bredare grupp av nationella myndigheter än de som berörs av uppdraget om långsiktiga strategier samt att följa upp hur myndigheterna tillämpar de regionala utvecklingsstrategierna. Under 2014 har Tillväxtverkets arbete fokuserats på processen med framtagandet av strategierna.

⁸ Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Statens Kulturråd, Trafikverket och Verket för innovationssystem.

⁹ Stiftelsen Svenska Filminstitutet.

¹⁰ Sveriges geologiska undersökning.

Hållbarhetsdimensioner

De tre horisontella kriterierna är drivkrafter för hållbar tillväxt genom att de sätter fokus på smarta, inkluderande och hållbara lösningar som kan öka innovationsförmågan och företagandet, stärka kompetensförsörjningen och minska resurs- och energiförbrukningen.

Miljö

Miljödriven näringslivsutveckling

Inom de regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013 har det genomförts regionala insatser för att främja utbudet av riskkapital till bl.a. miljöteknikföretag. Denna typ av insatser kommer under programperioden 2014–2020 att förstärkas bl.a. genom en grön investeringsfond. Dessutom kommer det att genomföras andra typer av insatser för en koldioxidsnål ekonomi och miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

I mars 2015 redovisade Tillväxtanalys rapporten (2015:01) Sverige ur ett europeiskt perspektiv till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Av rapporten framgår att strategiska regionala visioner är en stark drivkraft för att utveckla arbetet med grön ekonomi, speciellt om strategin har utarbetats i samverkan mellan aktörer i regionen. För att driva på utvecklingen i riktning mot en grön ekonomi inom alla sektorer i samhället är det viktigt att utveckla ny teknik och eko-innovationer.¹¹ Genom att investera i ny teknik kan företagen både minska sin miljöpåverkan och reducera sina kostnader, attrahera nya kundgrupper, minska sina risker och få nya möjligheter att sälja lösningar till andra företag, dvs. bli mer konkurrenskraftiga. Arbetskraftens kompetens är en viktig faktor om företagen vill bli både mer miljövänliga och konkurrenskraftiga. Utifrån utfallet av olika indikatorer som mäter bl.a. innovation, upphandling, gröna kluster, utbildningsnivå och potential för förnybar energi, har de nordiska länderna och dess regioner ur ett europeiskt

perspektiv en stor potential och goda förutsättningar att utveckla en grön ekonomi. Regionala och lokala aktörer har en potential att bidra till en grön ekonomi genom de verktyg som finns på regional nivå, bl.a. strategier, program och offentlig upphandling.

Nordregio publicerade i november 2014 rapporten *Bioeconomy in the Nordic region: Regional case studies*.¹² Nordregio har undersökt vilka möjligheter som finns att främja innovation och entreprenörskap inom bioekonomi i de nordiska regionerna.¹³ Rapporten lyfter fram betydelsen av ett långsiktigt regionalt engagemang i att utveckla bioekonomi. Enligt Nordregio bör det offentligas roll utvecklas för att skapa ett mer gynnsamt klimat för bioekonomiprodukter och lösningar. Nordregio anser vidare att det finns ett gemensamt behov i Norden och dess regioner att utveckla åtgärder som inkluderar FoU-insatser och investeringar, uppskalning av test- och demonstrationsanläggningar samt insatser för att sälja produkter på olika exportmarknader. Nordregio anser dessutom att olika nordiska institutioner kan agera som mellanhander för att möjliggöra samarbete mellan nordiska aktörer.

Jämställd regional tillväxt

I mars 2012 beslutades om en handlingsplan för en jämställd regional tillväxt under perioden 2012–2014, inklusive regionala handlingsplaner. De regionala handlingsplanerna har nu genomförts, och slutrapporterades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i december 2014. Arbetet med handlingsplanerna har resulterat i kunskapsutveckling, stärkt samverkan och ett ökat fokus på jämställdhet i planering och genomförande av program och projekt inom det regionala tillväxtarbetet. Handlingsplanerna innehåller insatser för bl.a. könsuppdelad regional statistik, att främja kvinnors företagande, inklusive fördelning av

¹¹Begreppet eko-innovation avser innovationer som resulterar i resurseeffektiviseringar och minskad miljöpåverkan genom hela värdekedjan och över en produkts hela livscykel.

¹² Nordregio Working Paper 2014:4. Rapporten har tagits fram inom ramen för Nordiska ministerrådets arbetsgrupp Grön tillväxt – innovation och entreprenörskap.

¹³ Begreppet bioekonomi syftar till en ekonomi som är baserad på biologiska material och inte fossila.

regionala företagsstöd och projektmedel, samt att stärka jämställdhetsperspektivet i regionala utvecklingsstrategier, regionalfondsprogram, kompetensplattformar och transportplaner.

I februari 2015 slutredovisade Tillväxtverket uppdraget att stödja det regionala arbetet för en jämställd regional tillväxt till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Av rapporten framgår att Tillväxtverkets stöd till det regionala arbetet har bidragit till samordning och ökad samverkan mellan nationell och regional nivå. Det har även bidragit till kunskapsutveckling inom området jämställd regional tillväxt.

Regeringen har som ett led i att bl.a. stärka jämställdhetsarbetet i mars 2015 fattat beslut om nya stödförordningar för de regionala företagsstöden. Dessa syftar bl.a. till att i ökad utsträckning nå kvinnor generellt samt specifikt kvinnor och män med utländsk bakgrund.

I strukturfondsprogrammen för 2014–2020 anges att jämställdhet används som ett medel för hållbar regional tillväxt och för att stärka måluppfyllelsen inom programmen.

Under perioden 2013–2015 pågår programmet resurscentra för kvinnor, vars syfte är att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. Tillväxtverkets delredovisning avseende verksamhetsbidrag till resurscentra för kvinnor, som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2015, visar på stora variationer i resurscentras målsättningar, aktiviteter och organisationsformer – och därmed i möjligheterna att nå resultat och påverka det regionala tillväxtarbetet enligt programmets mål.

Integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet

Under 2014 fick aktörer med regionalt utvecklingsansvar i uppdrag av regeringen att beskriva hur ett integrations- och mångfaldsperspektiv kan utvecklas och integreras i det regionala tillväxtarbetet. Av länens redovisningar, som inkom till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2015, framgår bl.a. att integration och mångfald är en högt prioriterad fråga i det regionala tillväxtarbetet. Gemensamma utmaningar är bl.a. integrationsprocessen för nyanlända kvinnor och män, matchning på arbetsmarknaden och socialt utanförskap.

Särskilda initiativ inom den regionala tillväxtpolitiken

Kompetensförsörjning

Regeringen beslutade i december 2012 att Tillväxtverket under perioden 2013–2016 ska fördela minst 60 miljoner kronor till länen för insatser som förstärker och vidareutvecklar de regionala kompetensplattformarna som viktiga verktyg för en förbättrad kompetensförsörjning och matchning i hela landet. Tillväxtverket har 2014 fattat beslut om ca 8,7 miljoner kronor och myndigheten har i mars 2015 totalt beviljat 21 projektansökningar från 18 län till ett totalbelopp om 41 miljoner kronor.

De projekt som beviljats finansiering inom uppdraget kan delas in i tre olika typer, där den första är projekt som valt att förstärka och vidareutveckla kompetensplattformens strukturer och processer. Den andra typen är projekt som adresserar direkta sakfrågor, exempelvis länens arbete med kvinnor och män som har en svag ställning på arbetsmarknaden, validering samt studie- och yrkesvägledning. Den tredje, och mest förekommande, är en kombination av struktur/process och sakfrågor.

Tillväxtverket har till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2015 redovisat rapporten Regionalt kompetensförsörjningsarbete. I rapporten görs en kartläggning av länens insatser och tillhörande utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet. Några av länens viktigaste insatser på området är bl.a. att stärka kopplingen mellan arbetslivet och utbildningssystemet, främja intresset för yrkesutbildningar samt att utveckla den regionala utbildningsinfrastrukturen i stort.

Enligt Tillväxtverkets rapport Mot ett systemorienterat tillväxtarbete, som redovisades i april 2015 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet), fyller de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna en central funktion för att samordna arbetet och lyfta tillväxtperspektivet inom kompetensförsörjningsområdet. Dels på övergripande nivå, ofta inom ramen för kompetensplattformarna, dels inom specifika områden som bl.a. regionala gymnasiesamverkan, validering eller branschorienterade sammanhang.

På tjänstemannanivå har de s.k. kompetensförsörjningsdagarna, som årligen arrangeras gemensamt av Regeringskansliet, Sveriges Kommuner och Landsting samt berörda statliga

myndigheter och län, utvecklats till ett viktigt dialogforum för aktuella frågor inom kompetensförsörjningsområdet. Frågor som behandlats under 2014 är bl.a. validering, yrkesutbildning samt länens arbete för en minskad ungdomsarbetslöshet.

Fysisk planering i det regionala tillväxtarbetet

Tillväxtverket och Boverket har i uppdrag att bedriva ett program för stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling perioden 2013–2015. Myndigheterna har bl.a. genomfört ett antal regionala dialogseminarier för att bidra till kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte kring de fysiska planeringsfrågorna i respektive region. Sammantaget omfattar uppdraget 15 pilotprojekt t.o.m. 2015 på kommunal, mellan-kommunal och regional nivå. Projekten syftar bl.a. till att utveckla olika metoder och arbetssätt för att stärka kopplingen mellan den fysiska planeringen och lokalt och regionalt tillväxtarbete.

Tillväxtverket har under 2014 fattat beslut om ca 8,3 miljoner kronor för programmet Tillväxtskapande samhällsplanering. Programmet riktar sig till lokala och regionala aktörer och omfattar bl.a. insatser för samhällsplanering och näringslivsutveckling, samhandling vid stora investeringar och att utveckla metoder för att driva strategiska utvecklingsprojekt.

Programmet Stärkt lokal attraktionskraft som pågår åren 2015–2018 omfattar 15 miljoner kronor och syftar till att stödja och vidareutveckla det arbete som kommuner och andra aktörer bedriver för ökad attraktionskraft.

I Tillväxtverkets rapport Mot ett systemorienterat tillväxtarbete, som redovisades i april 2015 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet), framgår att flera av länen bedriver insatser för en stärkt integration mellan den ekonomiska och fysiska planeringen. Arbetet med att visualisera t.ex. pendlingsmönster, befolkningskoncentrationer och kollektivtrafiklägen i form av s.k. strukturbilder eller liknande pågår bl.a. i Skåne, Hallands, Västra Götalands, Blekinge, Kronobergs och Östergötlands län. Den nordiska arbetsgruppen för hållbara stadsregioner driver under perioden 2013–2016 ett arbete med att utveckla metoder och modeller för attraktiva och hållbara stadsregioner och ska bidra till

dialog och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska stadsregionerna.

I juni 2015 presenterade Bostadsplaneringskommittén betänkandet En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning (SOU 2015:59). I betänkandet föreslås en ny regional planering för ökad samordning mellan den regionala planeringen för transportinfrastruktur, tillväxt och kollektivtrafik samt kommunernas planering för bostadsförsörjning. Betänkandet har remitterats.

Hållbar stadsutveckling

Storstäderna, storstadsregionerna och övriga större städer med omland växer i Sverige medan framför allt glesbygdskommuner, men även andra befolkningsmässigt mindre kommuner, tappar i befolkning. På bl.a. EU-nivå, inom OECD och det nordiska ministerrådets arbete inom regionalpolitiken har frågor kopplade till den pågående urbaniseringen en etablerad plats på den politiska agendan. De behandlar både utmaningar och möjligheter för en hållbar stadsutveckling.

Under året har Plattformen för hållbar stadsutveckling¹⁴ inlett arbetet med plattformens genomförande och bl.a. tagit fram ett program för kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte kring fyra fokusområden som ska ligga till grund för det fortsatta arbetet.

De tre regionala strukturfondsprogram som har särskilt avsatta medel för hållbar stadsutveckling har påbörjat arbetet med att ta fram strategier för sina insatser. Tillväxtverket har uppdraget att utgöra processtöd i detta arbete. Fokus ligger på att genomföra insatser som kopplar ihop ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar utifrån städernas olika förutsättningar och bidra till innovation och ökad sysselsättning.

¹⁴ I februari 2014 fick Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket i uppdrag att upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling.

Uppföljning, utvärdering och lärande

Analys av territoriella förutsättningar samt uppföljningar och utvärderingar av genomförda insatser på regional, nationell och europeisk nivå ska bidra till lärande och därmed till utvecklingen av politiken. En utökad dialog mellan aktörer som har ansvar och uppgifter inom det regionala tillväxtarbetet är också viktigt för uppföljning, utvärdering och lärande. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har huvudansvaret för att skapa en kontinuerlig och systematiserad kunskapsutveckling i det regionala tillväxtarbetet.

Olika typer av insatser i syfte att stärka arbetet med analyser, uppföljning, utvärdering och lärande genomförs, såväl på nationell som på regional nivå, i syfte att främja ett effektivt och mer resultatriktat regionalt tillväxtarbete.

EU:s strukturfondsprogram perioden 2014–2020 innebär ökad resultatfokusering och skärpta krav på att kunna visa på vilka resultat som uppnås. Enligt EU-regelverket ska programmen utvärderas på ett systematiskt sätt. Det innebär att programmen utvärderas såväl före som under och efter genomförandet. Samtliga program har förhandsutvärderats under 2014. Externa utvärderare har bedömt att programmens val av insatsområden är motiverade och i linje med EU-gemensamma mål, lands- och regionspecifika prioriteringar samt har en fungerande programlogik. I enlighet med EU-förordningarna ska samtliga program ha en utvärderingsplan som ska godkännas av respektive programs övervakningskommitté senast ett år efter programmens godkännande. Planen sätter ramarna för utvärderingsarbetet, och ska utformas med utgångspunkt i EU-förordningar och de av kommissionen beslutade programmen. Planen justeras under genomförandet, normalt en gång per år.

Regeringen har 2014 inrättat en analysgrupp bestående av ett antal statliga myndigheter.¹⁵

Analysgruppen ska bl.a. fungera som kvalitets-säkrare av regionala analysunderlag och bidra till erfarenhetsutbyte mellan nationella och regionala aktörer. Därigenom ska den bidra till genomförandet av En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 samt till uppföljning, utvärdering och lärande inom ramen för detta.

Det har även inom ramen för Reglab (forum för regional utveckling) etablerats ett regionalt analytikernätverk som ska bidra till ny kunskap och erfarenhetsutbyte mellan deltagarna. Nätverket består av analytiker från landets samtliga regioner samt Tillväxtverket, Tillväxtanalys och Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Uppföljning av projektverksamhet som bedrivs på regional nivå behöver utvecklas och förbättras. Regeringen har därför i juli 2015 uppdragit åt Statskontoret att utreda förutsättningar för ett stärkt resultatfokus i uppföljningen av anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*.

Projekt och regionala företagsstöd för hållbar regional tillväxt

Regionalt beslutad projektverksamhet

Ett syfte med projektmedlen är att bidra till att olika typer av insatser i regionerna blir mer samordnade och regionalt anpassade och därför medfinansieras insatserna av olika aktörer. I syfte att åskådliggöra hur insatser samordnas redovisas nedan bl.a. vilka större aktörer som medfinansierar insatserna.

Medel för regional projektverksamhet har under 2014 beviljats av länsstyrelser, samverkansorgan, Gotlands kommun och berörda landsting.¹⁶ Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen av regional projektverksamhet är finansierade av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Insatserna är ofta medfinansierade av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013*. Den regionala projektverksamheten är dessutom medfinansierad av olika aktörer, bl.a. statliga myndig-

¹⁵ Utöver Regeringskansliet består analysgruppen av representanter från Tillväxtanalys, Tillväxtverket, Boverket, Trafikanalys, Statens energimyndighet, Verket för innovationssystem, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Havs- och vattenmyndigheten, Post- och telestyrelsen, Statens kulturråd, Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för ungdoms- och

civilsamhällesfrågor samt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

¹⁶ Se rapporten Uppföljning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet, Tillväxtverket augusti 2015.

heter, samverkansorgan, landsting, kommuner och privata aktörer.

År 2014 uppgick totalt beslutade regionala projektmedel från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* till ca 865 miljoner kronor.

I tabell 2.8 redovisas hur verksamheten har fördelats på respektive län och den nationella strategins prioriteringar. Av tabellen framgår bl.a. att insatser för innovation och förnyelse har varit prioriterat under 2014.

Tabell 2.8 Regionalt beslutade projektmedel 2014 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013

Miljoner kronor

Nationell prioritering	Innovation och förnyelse		Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud		Tillgänglighet		Strategiskt gränsöverskridande samarbete ¹	Övrigt	Totalt
	Innovativa miljöer	Entreprenörskap	Kompetensförsörjning	Ökat arbetskraftsutbud	Regionförstoring	Ett utvecklat informations-samhälle			
Län									
Stockholm	2,0	2,6	0,7	0,6	0,4	1,0	0,6	0,0	8
Uppsala	8,5	2,5	0,3	0,2	0,3	0,1	1,4	0,4	14
Södermanland	4,5	10,3	2,1	1,3	0,0	1,3	0,0	1,3	21
Östergötland	6,1	7,2	0,9	0,1	1,3	0,2	0,4	0,9	17
Jönköping	4,3	5,3	3,5	6,2	0,6	0,0	1,1	1,7	23
Kronoberg	2,4	11,3	1,5	1,0	0,0	0,0	0,8	1,6	19
Kalmar	6,9	6,6	2,4	0,9	1,7	0,0	2,9	11,4	33
Gotland	3,8	6,3	0,4	0,1	8,9	4,3	1,9	1,7	27
Blekinge	6,0	8,2	6,0	1,4	1,6	1,1	1,8	12,2	38
Skåne	8,1	3,3	0,3	0,0	0,0	0,0	2,7	6,5	21
Halland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Västra Götaland	34,9	41,6	3,1	0,0	0,0	0,3	0,1	9,3	89
Värmland	15,0	28,1	0,8	2,7	1,9	1,9	3,0	4,1	58
Örebro	8,3	13,7	6,7	0,0	0,9	5,5	0,7	8,3	44
Västmanland	7,0	5,5	1,4	0,7	1,8	0,0	6,9	4,3	27
Dalarna	5,2	13,1	0,3	0,1	4,8	1,8	1,9	4,4	32
Gävleborg	21,3	29,3	10,1	1,1	1,2	0,2	3,5	16,0	83
Jämtland	10,8	9,7	2,3	4,0	1,2	1,6	5,6	1,0	36
Västernorrland	77,0	3,7	2,2	1,3	0,4	0,4	0,2	2,7	88
Västerbotten	25,7	12,6	2,6	0,0	3,2	0,0	7,7	15,4	67
Norrbotten	41,6	28,7	4,3	1,3	8,7	0,0	3,2	32,6	120
Summa	299	250	52	23	39	20	46	136	865

¹ Den största delen av medlen inom denna prioritering har gått till insatser inom områdena innovativa miljöer, entreprenörskap och regionförstoring.
Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.9 redovisas beslutade regionala projektmedel fördelat på den nationella strategin för regional tillväxt och sysselsättning 2007–2013 under åren 2011–2014. Av tabellen framgår att prioriterade områden under hela perioden har varit insatser för innovation och förnyelse. In-

satser inom prioriteringen Strategiskt gränsöverskridande samarbete har minskat och det beror på att programperioden 2007–2013 håller på att avslutas.

Tabell 2.9 Regionala beslutade projektmedel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 under åren 2011–2014*Miljoner kronor, procentsatser anges inom parentes*

Prioritering/år	2011	2012	2013	2014
Innovation och förnyelse	565 (63)	492 (61)	444 (58)	549 (63)
Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud	70 (8)	90 (11)	100 (13)	75 (9)
Tillgänglighet	71,5 (8)	53 (6)	49 (6)	59 (7)
Strategiskt gränsöverskridande samarbete	82,5 (9)	62 (8)	78 (10)	46 (5)
Övrigt	107 (12)	117 (14)	97 (13)	135 (16)
Summa	897	814	768	865

Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.10 beskrivs på en mer detaljerad nivå vilka typer av insatser som bedrivs inom projektverksamheten på regional nivå.

Tabell 2.10 Regionala beslutade projektmedel 2014 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, sorterat efter nationella ämnesområden och ämneskategorier

Nationella ämnesområden/ämneskategorier	mnr
Innovation, varav:	260
<i>Stöd till FoU i små och medelstora företag</i>	14
<i>FoU-verksamhet i forskningscentrum</i>	63
<i>Utveckling av förutsättningar för innovation¹</i>	41
<i>Främjande av samarbete, kunskapsutveckling och kunskapsutbyte</i>	93
<i>Främjande av miljövänliga tjänster, produkter och produktionsprocesser i små och medelstora företag</i>	12
<i>Övriga aktiviteter som bidrar till att främja innovation</i>	35
Entreprenörskap, varav:	206
<i>Information och rådgivning till små och medelstora företag</i>	15
<i>Insatser för att underlätta start av företag</i>	21
<i>Insatser för ökat internationellt affärsutbyte och stärkta positioner på utländska marknader</i>	24
<i>Kompetensutvecklingsinsatser för små och medelstora företag</i>	12
<i>Kapitalförsörjningsinsatser för små och medelstora företag</i>	44
<i>Insatser för utveckling av existerande företag</i>	35
<i>Övriga åtgärder för att stimulera entreprenörskap²</i>	54
Informationssamhället ³	26
Transport/regionförstoring ⁴	44
Energi	12
Turism ⁵	139
Kultur	20
Förnyelse av städer	4
Service i gles- och landsbygder	3
Kompetensförsörjning ⁶	40
Uppföljning och utvärdering	27
Övriga insatser ⁷	83
Summa	865

¹ Bl.a. utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser.

² Bl.a. attitydpåverkande insatser.

³ Bl.a. infrastruktur för bredbandsnät och telefoni samt utveckling av produkter.

⁴ Bl.a. samverkanslösningar mellan olika trafikslag.

⁵ Bl.a. stöd till marknadsföring och utveckling av turisttjänster.

⁶ Bl.a. System och strategier för livslångt lärande i företag.

⁷ Insatser som inte passar in i ovanstående delområden.

Källa: Tillväxtverket.

Av tabell 2.11 framgår total finansiering av projektverksamhet under åren 2011–2014 uppdelad på finansiär. Största delen av medfinansieringen kommer under perioden från EU-medel som dock minskat de senaste åren eftersom programperioden 2007–2013 går mot sitt slut. Andra stora medfinansierare är statliga myndigheter och kommuner, landsting och samverkansorgan.

Tabell 2.11 Total finansiering av projektverksamhet under åren 2011–2014 uppdelad på finansjär

Miljoner kronor, procent inom parentes

Finansjär/år	2011	2012	2013	2014	Total finansiering
Anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	897 (20)	814 (26)	768 (32)	865 (29)	3 344
Övriga statliga medel ¹	898 (20)	512 (17)	539 (22)	708 (24)	2 657
EU-medel ²	1 438 (33)	754 (24)	350 (14)	493 (16)	3 035
Kommuner, landsting och Samverkansorgan	744 (17)	620 (20)	472 (20)	552 (18)	2 388
Privat finansiering	338 (8)	285 (9)	235 (10)	316 (10)	1 174
Övrig finansiering ³	74 (2)	127 (4)	70 (3)	63 (2)	334
Summa	4 389	3 112	2 434	2 997	12 932

¹ Övriga statliga medel innefattar länsstyrelser, statliga myndigheter och andra statligt finansierade organ som stiftelser och statliga bolag. De största finansierarna inom övrig statlig finansiering var 2014 universitet och högskolor, Verket för innovationssystem, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen och Almi Företagspartner AB.

² Med EU-medel avses främst medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013, program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet perioden 2007–2013, Europeiska socialfonden perioden 2007–2013 och landsbygdsprogrammet perioden 2007–2013.

³ Med övrig finansiering avses bl.a. stiftelser och olika typer av utländska finansierare inom t.ex. de territoriella samarbetsprogrammen.

Källa: Tillväxtverket.

Tillväxtverkets och regeringens projektverksamhet¹⁷

I juni 2013 fattade regeringen beslut om att tilldela totalt 80 miljoner kronor åren 2013–2014 som förstärkning till aktörer med regionalt utvecklingsansvar i Blekinge, Skåne, Värmlands, Kronobergs, Gävleborgs, Kalmar, Västmanlands och Södermanlands län. Syftet med medlen var att förbättra länens möjligheter att verka för strukturomvandling och förnyelse av näringslivet. Medlen skulle användas till insatser för näringslivsutveckling, stärkt entreprenörskap och ökad innovationsförmåga. Tillväxtverkets rapport Mot ett systemorienterat tillväxtarbete redovisades i april 2015 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Enligt rapporten har, mot bakgrund av de skilda regionala förutsättningarna, insatserna i de olika länen varit av skiftande karaktär. I till exempel Skåne och Kronobergs län användes den särskilda tilldelningen bl.a. till att stärka pågående satsningar på affärsutvecklingscheckar och konsultcheckar – där det finns en stor efterfrågan och där länet har uppnått bra effekter av tidigare insatser. I Värmlands län användes medlen i stället med utgångspunkt i vilka orter som drabbades

hårdast av lågkonjunkturen. Länet har även använt den särskilda tilldelningen till att initiera nya insatser för strukturomvandling och förnyelse av näringslivet. I Gävleborgs län utgjorde t.ex. en förstudie kring utveckling och etablering av kundservice/distanstjänster i Söderhamns kommun en av insatserna som syftade till att bidra till en kommande omställning. Den särskilda tilldelningen har således genererat en mängd insatser i länet men också ökad samverkan och plattformar för fortsatt arbete. Enligt Tillväxtverkets rapport är det för tidigt att summera de långsiktiga effekterna av den särskilda tilldelningen, men ett antal utvärderingar av de enskilda insatserna är planerade att genomföras.

Den största delen av Tillväxtverkets projektverksamhet har under 2014 beslutats inom ramen för programmet Affärsutvecklingscheckar till små och medelstora företag för utveckling och kommersialisering av varor och tjänster. Totalt beslutades om ca 80 miljoner kronor under 2014. Resultaten från delprogram internationalisering visar att 82 procent av företagen som har fått stöd har en färdig internationaliseringsstrategi vid projektavslut. Av de företag som tidigare inte var internationaliserade bedömer 42 procent att de kommer att vara etablerade på internationell marknad vid projektslut. Av de företag som har fått stöd från delprogram varor och tjänster anser 42 procent att de har marknadsintroducerat sina varor och tjänster snabbare med hjälp av stödet. 54 procent

¹⁷ Vissa insatser som har finansierats av Tillväxtverket har redovisats ovan.

av företagen anser att stödet har lett till en högre kvalitet på sina varor och tjänster genom att ta in extern kompetens i utvecklingen.

Tillväxtverket har även fattat beslut om ca 9,3 miljoner kronor inom programmet Regionalt innovationsarbete och kluster 2014. Programmet avslutades vid årsskiftet 2014 och en utvärdering är planerad att genomföras under 2015.

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att fördela verksamhetsbidrag till riksorganisationen Hela Sverige ska leva om högst 45 miljoner kronor under perioden 2013–2015. Tillväxtverket beviljade 15 miljoner kronor till verksamheten 2014. Syftet är att stimulera och stödja lokal utveckling i alla delar av Sverige. Särskilt fokus ska läggas på att bidra till att utveckla attraktiva livs- och boendemiljöer, bland annat genom att stödja lokala servicelösningar.

Tillväxtverket har även regeringens uppdrag att fördela verksamhetsbidrag till Skärgårdarnas Riksförbund som arbetar för utveckling av de svenska skärgårdarna om 5,1 miljoner kronor perioden 2013–2015. Tillväxtverket beviljade 1,7 miljoner kronor till verksamheten 2014. Riksförbundet driver gemensamma projekt för skärgårdens utveckling, stimulerar utbyten av erfarenheter mellan skärgårdsområden samt deltar i internationellt samarbete med andra ömråden.

EU:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från EU:s två strukturfonder: Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden (ESF), se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Medlen från Eruf fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete.

Regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning

De åtta regionala strukturfondsprogrammen omfattar perioden 2007–2013 ca 8,4 miljarder kronor. Till och med 2014 har hela budgeten in-tecknats. EU-medlen har medfinansierats med nationella offentliga medel om ca 10,5 miljarder kronor och näringslivets medfinansiering uppgår till ca 3,7 miljarder kronor. Den totala omslutningen för de åtta regionala strukturfonds-

programmen beräknas därmed uppgå till ca 22,6 miljarder kronor.

Cirka 94 procent av EU-medlen har utbetalats t.o.m. 2014. De sista utbetalningarna kommer att göras under 2015. De ekonomiskt största områdena i de regionala strukturfondsprogrammen är innovation och entreprenörskap med ca 65 procent samt ökad tillgänglighet med ca 22 procent av medlen.

Insatser för ökat utbud av riskkapital inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen

Inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen har det för perioden 2007–2013 avsatts EU-medel till insatser som har syftat till att öka det regionala utbudet av riskkapital till nya och växande små och medelstora företag. Riskkapitalprojekten syftar till att lägga grunden för en struktur av investerare regionalt, som är villiga att satsa i nya växande företag, se även under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Totalt har ca 3 800 investeringsförfrågningar inkommit t.o.m. 2014. Av dessa har 313 investeringar i portföljföretag genomförts t.o.m. 2014 till ett belopp av totalt ca 3,1 miljarder kronor vilket är betydligt mer än tidigare förväntade investeringar om ca 2,4 miljarder kronor. Den privata finansieringen uppgår till ca 2 miljarder kronor vilket även det är betydligt högre än vad som förväntats. EU-medel och nationell offentlig finansiering uppgår totalt till 1,1 miljarder kronor. Investeringarna har främst gått till marknads-, produkt- och kompetensutveckling inom företagen.

Exitfasen¹⁸ har inletts och pågår fram till och med 2020, vilket gör att det ännu är för tidigt att bedöma fondernas framgång i detta avseende. Intäkterna från genomförda exits uppgår till ca 82 miljoner kronor.

Av tabell 2.12 framgår fondernas investeringar fördelat på bransch i de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Av tabellen framgår det att fonderna gjort stora investeringar inom bl.a. branscherna It/Telekommunikation och Life Science (livsvetenskap). Det program som gjort de största investeringarna är Mellersta Norrland och Skåne-Blekinge.

¹⁸ Dvs. försäljning av innehavet i aktuellt portföljföretag.

Tabell 2.12 Totalt utbetalda riskkapitalinvesteringar per program fördelat på bransch i de regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013

Miljoner kronor

Program	IT/Telekom- munikation	Life Science (livsveten- skap)	Industri/ Transport	Handel	Energi/miljö- teknik	Övrigt ¹	Totalt ut- betalda medel ²
Övre Norrland	54	45	39	50	56	114	359
Mellersta Norrland	73	3	177	219	10	129	609
Norra Mellansverige	37	42	31	83	94	0	286
Stockholm	211	71	13	53	11	0	359
Östra Mellansverige	93	109	37	24	49	44	356
Västsverige	137	168	49	15	60	4	434
Småland och öarna	50	68	98	21	15	2	253
Skåne-Blekinge	87	206	43	14	80	41	470
Summa	742	711	486	479	374	333	3 125

¹ Övrigt innehåller bl.a. följande branscher: byggsektorn, fastighetsmarknad, finansiell sektor och jordbruk.² Dvs. EU-medel, nationella offentliga medel och privata medel.

Källa: Tillväxtverket.

Medfinansierare inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen

Störst medfinansierare är Trafikverket följt av Almi Företagspartner AB. Västra Götalands läns landsting och Länsstyrelserna i Norrbottens och Västernorrlands län samt samverkansorganet i Västerbottens län är också stora medfinansierare. Verket för innovationssystem är tillsammans med ett antal universitet stora medfinansierare inom projekt som främjar forskning och utveckling samt innovation.

Mål och resultat inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen

Insatserna i de av kommissionen godkända åtta regionala strukturfondsprogrammen förväntas bidra till totalt 33 450 nya arbetstillfällen och 18 200 nya företag, 27 490 företag förväntas delta i insatserna. Målsättningen är att hälften av dessa arbetstillfällen och nya/deltagande företag ska tillfalla respektive ägas av kvinnor och den andra hälften av män när programperioden summeras.

Resultaten t.o.m. 2014 visar att de åtta regionala strukturfondsprogrammen uppskattas ha bidragit till ca 49 800 nya arbetstillfällen varav ca 19 900 för kvinnor och ca 29 900 för män. Uppgifterna baseras på rapporter från projekten. Insatserna uppskattas ha bidragit till ca 21 400 nya företag, varav ca 8 400 ägs av kvinnor och ca 11 400 ägs av män, resterande 1 600 består av nya

företag med mixat ägande. Vidare har ca 74 000 företag deltagit i insatserna vilket vida överstigit målsättningen. Dessutom har programmen bidragit till ca 1 500 nya nätverk bl.a. mellan företag och andra aktörer i syfte att utveckla och stärka företagen. Alla projekt kommer att vara avslutade under 2015 vilket innebär att resultaten kan komma att ändras.

Territoriella samarbetsprogram

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Sex av dessa är gränsregionala program: Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge, Öresund-Kattegatt-Skagerrak, Mellersta Östersjön och Södra Östersjön. Den totala summan EU-medel inom dessa program uppgår till ca 3,4 miljarder kronor för perioden 2007–2013. Av dessa är det endast Sverige-Norge, 335 miljoner kronor i EU-medel, som betalas ut från statens budget. Sverige deltar även i tre transnationella program: Norra Periferin, Östersjön och Nordsjön. Den totala summan EU-medel för dessa program uppgår till ca 3,4 miljarder kronor perioden 2007–2013.

Till och med 2014 har beslut fattats om 100 procent av den totala budgeten i de nio gränsregionala och transnationella programmen. Till och med 2014 uppgår utbetalningarna till ca 81 procent av de totala EU-medlen.

I de gränsregionala och transnationella programmen som Sverige deltar i har t.o.m. 2014 totalt ca 1 000 projekt beviljats medel. Projekten har framför allt inriktats på att främja fördjupat samarbete över nationsgränser för ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser, kultur och kulturarv samt samarbete för att stärka innovativa miljöer.

Sverige har under programperioden 2007–2013 dessutom deltagit i de fyra interregionala samarbetsprogrammen Interreg IVC, Urbact, Espon och Interact. Programmen stöder erfarenhetsutbyte, analyser och kunskapsutveckling inom regional tillväxt, territoriell sammanhållning och hållbar stadsutveckling.

Sverige deltar även i programmet Kolarctic, som finansieras inom ramen för EU:s samarbete över sina externa gränser, ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument). Programmet syftar till att stärka samarbetet mellan Nordkalotten och nordvästra Ryssland. I Sverige omfattas Norrbottens län och i viss mån Västerbottens län av programmet. Till och med 2014 har beslut fattats om ca 98 procent av EU-ramen och ca 72 procent av medlen är utbetalda.

Utvärdering av EU:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

En sammanfattning av resultaten av utvärderingarna av de åtta regionala strukturfondsprogrammen och de territoriella samarbetsprogrammen t.o.m. våren 2013 har redovisats i budgetpropositionen för 2014, utgiftsområde 19 Regional tillväxt (prop. 2013/14:1). Inga ytterligare programutvärderingar pågår för närvarande.

EU:s strukturfondsprogram perioden 2014–2020

Partnerskapsöverenskommelsen

Kommissionen godkände i oktober 2014 den partnerskapsöverenskommelse som Sverige utarbetat för programperioden 2014–2020. Partnerskapsöverenskommelsen är en övergripande strategi för de fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna): Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden. Partnerskapsöverenskommelsen är det dokument som anger Sveriges övergripande politiska prioriteringar för att

uppnå EU 2020-målen och stärka EU:s och Sveriges konkurrenskraft. Överenskommelsen syftar även till att främja synergier och undvika överlappning mellan fonderna och att arbetet med fonderna i ökad grad ska kopplas till andra instrument på EU-nivå och nationell nivå.

Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Statens jordbruksverk inledde i december 2013 ett fördjupat samarbete inom ramen för en s.k. fondsamordningsgrupp. I april 2015 redovisades inriktningen av gruppens arbete under 2014 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Arbetet har hittills fokuserat på insatser kopplade till starten av fondprogrammen. Myndigheterna har arbetat med gemensam tolkning av EU-regelverket. Kommunikation, horisontella kriterier, regionala samverkansprocesser och förenkling är andra områden som har varit föremål för samarbete.

Regionalfonden programperioden 2014–2020

För programperioden 2014–2020 fördelas medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) till ett antal program inom de två målen Investeringar för tillväxt och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Under december 2014 godkände kommissionen åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning. Regionalfondens insatser syftar till stärkt regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt. I Sverige ska programmen inriktas främst på strukturförändrande insatser inom områdena, innovation, entreprenörskap och en koldioxidsnål ekonomi. Cirka 80 procent av de totala medlen om ca 16 miljarder kronor beräknas därför gå till dessa områden. Övriga medel går huvudsakligen till områdena informations- och kommunikationsteknologi samt hållbara transporter. Cirka 20 procent av medlen går till stöd för övergången till en koldioxidsnål ekonomi.

För att stödja samverkan över programgränser, möjliggöra synergieffekter mellan regional, nationell och europeisk nivå och tillföra mervärden till det regionala tillväxtarbetet som inte kan ske i en regional programstruktur ska även en del genomföras inom ramen för ett nationellt regionalfondsprogram.

Samtliga programs inriktning och avsatta medel, inklusive nationell offentlig och privat medfinansiering är under perioden 2014–2020 följande.

- Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation, 4,5 miljarder kronor.
- Öka tillgången till och användningen av informations- och kommunikationsteknik, 1,6 miljarder kronor.
- Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag, 5,1 miljarder kronor.
- Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi, 2,9 miljarder kronor.
- Främja hållbara transporter, 1,3 miljarder kronor.
- Tekniskt stöd, 0,6 miljarder kronor.

Inom det tematiska området forskning och innovation ska programmen bidra till en ökad samverkan mellan olika aktörer och områden. Det gäller bl.a. näringsliv, innovation, forskning och utveckling samt utbildning. Programmen ska även bidra till miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Inom det tematiska området ökad konkurrenskraft hos små och medelstora företag ska programmen bidra till ökat entreprenörskap, utvecklat företagande och stärkt tillväxt i företag inom såväl befintliga som potentiella tillväxtområden. Ett prioriterat område inom programmen är vidare små och medelstora företags tillgång till god kapitalförsörjning.

Inom det tematiska området som syftar till en omställning mot en koldioxidsnål ekonomi ska programmen bidra till att främja innovation, teknikutveckling och nya affärsmöjligheter inom energiområdet. Utbudet av privat riskkapital i tidiga skeden kommer att främjas inom områdena förnybar energi och energieffektivisering. Insatser för miljöanpassad upphandling kommer att stimuleras för att skapa styrmedel inom både offentlig och privat sektor.

Inom programmen Övre Norrland och Mellersta Norrland är hållbara transporter och bredbandsinfrastruktur prioriterade områden. Även i Norra Mellansverige är bredbandsinfrastruktur ett prioriterat område.

Insatser för hållbar stadsutveckling kommer främst att genomföras inom ramen för programmen Stockholm, Västsverige och Skåne–Blekinge.

Det nationella programmet inom regionalfonden omfattar insatser avseende att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation, riskkapital och att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondprogrammen är nästan 16 miljarder kronor vilket framgår av tabell 2.13. Under sommaren 2015 fattades de första besluten om medel inom programmen.

Tabell 2.13 Den totala omfattningen EU-medel och nationell medfinansiering för de åtta regionala programmen perioden 2014–2020¹

Miljoner kronor

Program/medel	Struktur-fondsmedel	Nationella medel ²	Totalt
Övre Norrland	1 779	1 779	3 558
Mellersta Norrland	1 292	1 292	2 585
Norra Mellansverige	1 234	1 234	2 467
Stockholm	311	311	621
Östra Mellansverige	587	587	1 175
Västsverige	470	696	1 166
Småland och öarna	554	554	1 108
Skåne-Blekinge	512	512	1 024
Nationellt program	1 118	1 118	2 236
Summa	7 857	8 083	15 940

¹Regionalfondsprogram räknat på växelkurs 8,39 i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

² Detta avser offentliga samt privata medel.

Källa: Regionala och nationellt regionalfondsprogram perioden 2014–2020.

Större satsningar kommer att genomföras i form av finansieringsinstrument. De riskkapital-satsningar som genomförts regionalt under programperioden 2007–2013 kommer att fortsätta inom befintlig struktur. Utöver detta avses två riskkapitalsatsningar i det nationella programmet genomföras. Det ena avser en fond i fond med syfte att investera i nya och befintliga, privata riskkapitalfonder. Det andra avser en grön investeringsfond i syfte att stärka utbudet av riskkapital för finansiering av företag med affärsmodeller som bidrar till att minska utsläppen av koldioxid.

Regionalfondsmedel finansierar även arbetet med lokalt ledd utveckling genom den s.k. Leadermetoden. Arbetet syftar till att bedriva utvecklingsarbete på lokal nivå, med utgångspunkt i en lokal utvecklingsstrategi. Statens jordbruksverk är förvaltande myndighet och programmets totala budget omfattar 283 miljoner kronor, varav 143 miljoner kronor från

regionalfonden och 140 miljoner kronor från socialfonden inkl. nationell medfinansiering, se utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Kommissionen har fram till den 1 september 2015 godkänt tolv av programmen. Samtliga fem program med svensk förvaltande myndighet godkändes i december 2014. Det är de gränsregionala programmen: Nord, Botnia–Atlantica, Sverige–Norge, Öresund–Kattegatt–Skagerrak och det transnationella programmet Norra periferin och Arktis. Även programmen för Mellersta Östersjön och Östersjön godkändes i december 2014. Genomförandet av de program som godkändes 2014 har startat och de första besluten om stöd till samarbetsprojekt fattades i februari 2015. Programmet för Nordsjön godkändes i augusti 2015. Programmet Södra Östersjön förväntas godkännas under hösten 2015.

Förutom gränsregionala och transnationella program kommer Sverige att delta i fyra interregionala nätverksprogram där samtliga 28 medlemsstater deltar. Dessa program är Urbact, Interreg Europa, Espon och Interact. Urbact-programmet godkändes av kommissionen i december 2014. Övriga tre interregionala program har godkänts under 2015.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredjeland samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i, uppgår totalt till ca 13,7 miljarder kronor vilket framgår av tabell 2.14.

Programmets huvudsakliga inriktning och avsatta medel, inklusive nationell medfinansiering är följande.

- Stärka forskning och innovation, ca 3,5 miljarder kronor.
- Skydd av miljön och hållbar användning av resurser, ca 2,3 miljarder kronor.
- Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi, ca 1,6 miljarder kronor.
- Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag, ca 1,3 miljarder kronor.
- Främja hållbara transporter, ca 2,3 miljarder kronor.

- Arbetskraftens rörlighet och livslångt lärande, ca 0,9 miljarder kronor.
- Anpassning till klimatförändringar, ca 0,7 miljarder kronor.
- Tekniskt stöd och Institutionell kapacitet, ca 1,1 miljarder kronor.

Tabell 2.14 Den totala omfattningen, inkl. EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, för de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i perioden 2014–2020¹

Miljoner kronor

Program/medel	Struktur-fondsmedel	Nationella medell ²	Totala medel
Nord	352	346	698
Botnia-Atlantica	305	260	565
Sverige-Norge	396	832	1 228
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 138	1 420	2 558
Mellersta Östersjön	1 027	319	1 346
Södra Östersjön	696	168	864
Östersjöprogrammet	2 214	595	2 809
Nordsjöprogrammet	1 403	1 523	2 926
Norra Periferin och Arktis	421	316	737
Summa	7 952	5 779	13 731

¹ Räknet på växelkurs 8,39 i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

² Detta avser privata och offentliga medel samt medel från tredjeland.

Källa: Samarbetsprogram perioden 2014–2020.

Sverige deltar också i ett program för samarbete med icke EU-länder, Kolarctic. Kolarctic är ett samarbetsprogram inom ramen för EU:s grannskapsinstrument, ENI, och ger stöd till gränsöverskridande samarbete med Ryssland. Programmets finansiering kommer dels från europeiska regionala utvecklingsfonden, Eruf, dels från ENI.

Mål och förväntat resultat programperioden 2014–2020

De nio programmen för investeringar i tillväxt och sysselsättning förväntas bl.a. stödja ca 20 000 små och medelstora företag och bidra till ca 12 000 nya arbetstillfällen. De finansiella instrumenten inom programmen förväntas attrahera 1,8 miljarder kronor i privat kapital.

De territoriella samarbetsprogrammen förväntas bl.a. bidra till ökade möjligheter för företag att startas, drivas och växa i gränsregionerna. De fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige förväntas stödja ca 500 företag, bl.a. förväntas 150 företag delta i gränsöverskridande,

transnationella och interregionala forskningsprojekt. Cirka 2 400 kvinnor och män förväntas vidare delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Samtliga projekt inom ovan nämnda program ska beakta lika möjligheter och ickediskriminering samt jämställdhet i genomförandet.

Regionala företagsstöd

Med regionala företagsstöd avses de s.k. selektiva regionala företagsstöden, dvs. regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, såddfinansiering, sysselsättningsbidrag, statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag och statligt stöd till regionala investeringar. Dessutom avses det generella regionala företagsstödet transportbidrag.

Investeringar som får regionala företagsstöd finansieras till största delen av företagen själva eller via den reguljära kapitalmarknaden.

Företagsstöden beviljas i hela eller delar av landet beroende på stödform. Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 12,26 procent av befolkningen. Indelningen framgår av förordningen (1999:1382) om stödområden för vissa regionala företagsstöd.

Nya stödförordningar

Med anledning av de förändringar som kommissionen genomfört av statsstödsregelverket har regeringen i mars 2015 fattat beslut om nya stödförordningar för de regionala företagsstöden, dvs. förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar, förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag och förordningen (2015:212) om statligt stöd inom Europeiska regionala utvecklingsfonden.

De nya förordningarna innebär bättre stödmöjligheter till företag i hela landet. Stöden avses ge större möjligheter att nå kvinnor samt kvinnor och män med utländsk bakgrund men också företag i branscher som t.ex. kulturella och kreativa näringar samt hälso- och sjukvård.

De nya förordningarna innebär förändringar och nyheter jämfört med tidigare förordningar, bl.a. inom följande områden: stödnivåer, investeringsstöd till energieffektivisering, forskningsinfrastruktur och bredbandsutbyggnad samt ökade möjligheter för med-

finansiering från regionalfonden som gynnar företags utveckling.

Selektiva regionala företagsstöd

I tabell 2.15 redovisas vissa resultatindikatorer för beviljade selektiva regionala företagsstöd perioden 2011–2014. Av tabellen framgår att det totalt beviljades ca 575 miljoner kronor i stöd under 2014. Av dessa medel beviljades knappt 310 miljoner kronor som regionalt investeringsstöd i syfte att få till stånd investeringar i företag i stödområde. Drygt 200 miljoner kronor har beviljats som regionalt bidrag till företagsutveckling i syfte att främja utvecklingen i små och medelstora företag. Återstoden, dvs. knappt 65 miljoner kronor, har beviljats som såddfinansiering som stöd för innovativa tjänster och varor i företagens inledande utvecklingsfas.

Av totalt beviljat stöd till företag avser 75 procent av beloppet små och medelstora företag, dvs. företag med 0–249 anställda. Investeringar som beräknas delfinansieras av beviljade stöd uppgick till nästan 3,7 miljarder kronor. Sysselsättningen förväntas öka med ca 3 300 arbetstillfällen, varav ca 1 400 väntas tillfalla kvinnor och ca 1 900 väntas tillfalla män.

Tabell 2.15 Vissa resultatindikatorer om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2011–2014¹

	2011	2012	2013	2014
Beviljat belopp (mnkr)	663	592	551	575
Beräknat antal nya arbetstillfällen totalt ²	3 676	3 775	3 689	3 309
Beräknat antal nya arbetstillfällen kvinnor ²	1 514	1 586	1 537	1 431
Beräknat antal nya arbetstillfällen män ²	2 162	2 189	2 152	1 878
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva regionala företagsstöden (mnkr)	5 451	2 698	2 072	3 673

¹ Regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering. Inget sysselsättningsbidrag har beviljats under 2014.

² Exklusive såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.

Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.16 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd under 2014 fördelade på län.

Tabell 2.16 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, berörda landsting, samverkansorganet i Kalmar län och Gotlands kommun samt Tillväxtverket under 2014 fördelade på län¹

Län	Beräknad sysselsättningsökning ²	Beviljat belopp i mnkr
Stockholm	1	0,1
Uppsala	0	0
Södermanland	0	0
Östergötland	25	0,6
Jönköping	152	2,3
Kronoberg	0	0
Kalmar	422	45,2
Gotland	14	1,7
Blekinge	108	6,8
Skåne	0	0
Halland	0	0,7
Västra Götaland	339	34,4
Värmland	227	44,1
Örebro	302	19,9
Västmanland	161	5,3
Dalarna	160	31,4
Gävleborg	270	42,0
Västernorrland	209	61,4
Jämtland	217	79,7
Västerbotten	320	67,8
Norrbottnen	382	131,7
Summa	3 309	575

¹Avser regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering.

² Exklusive såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.
Källa: Tillväxtverket.

Regionala företagsstöd fördelade på verksamhetsart
I tabell 2.17 framgår de selektiva regionala företagsstöden fördelade på verksamhetsart.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats regionala företagsstöd under 2010 med två kontrollgrupper. En kontrollgrupp (benämns A nedan) bestod av företag belägna i samma geografiska område, verksamma i samma branscher och i liknande storlek som stödföretagen. En annan kontrollgrupp bestod av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Mätperioden avsåg åren 2010–2013.

Enligt Tillväxtverket har företag som beviljats regionalt investeringsstöd utvecklats lika i omsättning jämfört med kontrollgrupp A och bättre än den andra kontrollgruppen, men har en sämre vinstutveckling än båda kontrollgrupperna. Förädlingsvärdet i stödföretagen har

utvecklats bättre än kontrollgrupperna. Företag som fått regionalt bidrag till företagsutveckling har haft en bättre procentuell utveckling sett till medianen än de båda kontrollgrupperna beträffande samtliga nyckeltal – omsättning, vinst och förädlingsvärde. Företag som beviljats såddfinansiering har haft en sämre utveckling av förädlingsvärdet än kontrollgrupperna men en bättre utveckling när det gäller vinst och omsättning.

Tabell 2.17 Beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på de största verksamhetsarterna 2014¹

Verksamhetsart	Beviljat stöd i mnkr
Tillverkning	243
Hotell och restaurangverksamhet	72
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	52
Kultur, nöje och fritid	42
Informations- och kommunikationsverksamhet	60
Handel	21
Fastighetsverksamhet	23
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	15
Byggverksamhet	23
Övrigt	22
Summa	575

¹Avser regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering.

Källa: Tillväxtverket.

Regionalt transportbidrag

Under 2014 har transportbidraget kompenserat stödmottagande företag för sina transportkostnader med i genomsnitt ca 27 procent. Enligt Tillväxtverket instämmer knappt 45 procent av arbetsställena helt eller till stor del i att bidraget har bidragit till ökad vidareförädling.

Under 2014 har ca 370 miljoner kronor betalats ut i transportbidrag vilket framgår av tabell 2.18.

Tabell 2.18 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2010–2014

Miljoner kronor					
Län/år	2010	2011	2012	2013	2014
Västernorrland	37	37	42	40	43
Jämtland	45	45	53	48	48
Västerbotten	165	169	179	160	161
Norrbottnen	119	125	117	111	117
Summa	366	377	391	360	369

Källa: Tillväxtverket.

Trävarutillverkning är den verksamhetsart som får störst andel transportbidrag. År 2014 var andelen 37 procent vilket är en marginell minskning jämfört med föregående år.

Av de arbetsställen som fick stöd under 2014 hade 31 procent färre än 10 anställda och 76 procent färre än 50 anställda.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats transportbidrag under 2010 med två kontrollgrupper (se ovan). Mätperioden avsåg åren 2010–2013.

Enligt Tillväxtverket har de företag som beviljats transportbidrag haft en något sämre utveckling än kontrollgrupperna i samtliga nyckeltal – omsättning, vinst och förädlingsvärde.

Utvärderingar av vissa regionala företagsstöd

För information om genomförda utvärderingar av regionala företagsstöd se budget-

propositionerna för 2013, 2014 och 2015, utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Uppföljning av jämställdhetsindikatorer

Könsuppdelade indikatorer för de regionala företagsstöden avseende de företag som beviljades bidrag under 2014 redovisas i tabell 2.19.

Dessa siffror kan exempelvis jämföras med Tillväxtverkets urvalsundersökning som visar att 77 procent av företagsledarna i svenska företag med 0–49 anställda är män.

Tabell 2.19 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd 2014

	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Företagsledning ¹ andel kvinnor (%)	Företagsledning ¹ andel män (%)	Styrelsen andel kvinnor (%)	Styrelsen andel män (%)
Regionalt investeringsstöd	602	2 215	6	94	17	83
Regionalt bidrag till företagsutveckling	2 029	5 752	22	78	25	75
Såddfinansiering	190	605	14	86	21	79
Transportbidrag	5 320	21 231	7	93	22	78
Summa	8 141	29 803	-	-	-	-

¹ VD eller kontaktperson.
Källa: Tillväxtverket.

Av tabell 2.20 framgår fördelningen av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning genom de regionala företagsstöden.

Tabell 2.20 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad antal nya arbetstillfällen genom regionala företagsstöd åren 2011–2014

Stödform/år		2011	2012	2013	2014
Regionalt investeringsstöd	Kvinnor	42	43	44	45
	Män	58	57	56	55
Regionalt bidrag till företagsutveckling	Kvinnor	41	42	41	43
	Män	59	58	59	57

Källa: Tillväxtverket.

Kommersiell service i gles- och landsbygd

Regionala serviceprogram 2014–2018

Regionala serviceprogram samordnar aktörer och insatser som genomförs i syfte att öka tillgänglighet till service för kvinnor och män samt företag och besökare. Länsstyrelser och berörda landsting, kommun och samverkansorgan

ansvarar för genomförandet av programmen. Under 2014 genomfördes insatser främst inom de prioriterade områdena dagligvaror, drivmedel, betaltjänster och servicepunkter. Fokus har också lagts på kommunernas deltagande och kompetensutveckling.

Stöd till kommersiell service

Under 2014 beviljades stöd till kommersiell service med ca 60 miljoner kronor. Denna summa inkluderar ca 22 miljoner kronor av den förra regeringens särskilda satsning på 80 miljoner kronor perioden 2011–2014 (se nedan).

För 2014 har stöd till kommersiell service beviljats med ca 40 miljoner kronor som investeringsbidrag, ca 11 miljoner kronor som hemsändningsbidrag samt ca 9,5 miljoner kronor som servicebidrag. Av tabell 2.21 framgår beslutade stöd till kommersiell service fördelat på län.

Tabell 2.21 Beslutat stöd till kommersiell service, fördelat på län åren 2011–2014

Miljoner kronor

Län/år	2011	2012	2013	2014
Stockholm	0,6	0	0,1	2,6
Uppsala	0,6	0,1	0,2	0,8
Södermanland	0,1	0	0,2	0,2
Östergötland	2,0	1,4	2,7	1,9
Jönköping	1,0	1,6	1,3	2,5
Kronoberg	2,0	3,0	2,4	1,6
Kalmar	3,8	2,9	4,5	4,0
Gotland	0,6	0,8	0,1	0,3
Blekinge	1,8	1,8	1,4	1,5
Skåne	0	0	0,1	0
Halland	1,1	0,8	0,3	0,5
Västra Götaland	2,0	2,3	2,2	1,5
Värmland	4,2	1,7	5,4	4,1
Örebro	2,5	1,4	1,5	1,7
Västmanland	1,0	0,5	1,0	0,7
Dalarna	4,8	3,2	4,4	6,3
Gävleborg	2,1	2,0	3,6	2,4
Jämtland	4,2	5,5	6,9	4,0
Västernorrland	3,9	2,9	5,3	12,0
Västerbotten	5,4	4,9	5,2	8,9
Norrbottnen	3,9	4,7	4,3	3,4
Summa	48	42	53	61

Källa: Tillväxtverket.

Antalet anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service var totalt 911 stycken. Av dessa var 32 procent män och 68 procent

kvinnor. Andelen kvinnor och män i styrelser var 43 respektive 57 procent. Den genomsnittliga andelen kvinnor och män i företagsledningar var 37 respektive 63 procent.

Beslutade projektmedel under 2014 uppgår till 3 miljoner kronor och dessa har medfinansierats med motsvarande belopp. Medlen har bl.a. gått till insatser för samordning av kommersiell och offentlig service, landsbygdsutveckling samt utveckling av grundläggande betaltjänster.

Särskilda insatser inom området kommersiell service

Tillväxtverket tilldelades 15 miljoner kronor under perioden 2012–2014 för att stärka den lokala nivån, främst kommunernas, arbete med att effektivisera och samordna olika typer av service i gles- och landsbygder. En slutrapport ska lämnas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast i februari 2016.

Ansvariga aktörer i länen har tilldelats 80 miljoner kronor extra till kommersiell service under perioden 2011–2014. Tillväxtverket har lämnat en slutrapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2015 om medlens användning och resultat. I denna framgår att de utökade medlen har varit betydelsefulla för lärens arbete med att utveckla och samordna kommersiell och offentlig service. Medlen har främjat en strategisk serviceplanering på lokal och regional nivå som väl knyter an till de regionala serviceprogrammen.

Det svenska landsbygdsprogrammet 2014–2020 godkändes av kommissionen i maj 2015. Särskilda insatser inom området stöd till kommersiell service ingår i programmet.

Service i glesbygd

En särskild utredare har haft regeringens uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett stöd till kommersiell service och viss offentlig service i de glesbygdsområden som är särskilt sårbara och utsatta (dir. 2014:4). Utredningens slutbetänkande Service i glesbygd (SOU 2015:35) överlämnades i mars 2015. I betänkandet konstaterar utredaren att många butiker med låg lönsamhet har svårt att på lång sikt överleva på marknaden. Utredaren föreslår därför att det införs ett långsiktigt stöd till försäljningsställen för dagligvaror i särskilt utsatta och sårbara glesbygdsområden. Syftet är att skapa förutsättningar för att människor och företag i de aktuella områdena får tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service även i framtiden.

Internationell utblick och samarbeten

Sverige blir alltmer integrerat i ett globaliserat sammanhang, vilket bl.a. märks genom att svenska företag ingår i internationella företagskonstellationer och värdekedjor. Sveriges grannländer och EU i sin helhet har stor betydelse för svenska företag och Sveriges hållbara tillväxt. Ungefär två tredjedelar av all svensk handel bedrivs med länder inom EU. Hälften av denna handel sker med länder i Östersjöregionen.

Svenska regioner i internationell jämförelse

I kommissionens publikation DG Regio Focus 1/2015 jämförs hur EU:s länder och regioner presterar och utvecklas i förhållande till målen i Europa 2020-strategin. Jämförelserna görs för indikatorer inom de fem huvudmålen: sysselsättning, innovation, klimatförändring och hållbar energi, utbildning samt fattigdom och social exkludering.

Sammantaget visar det sig att Sverige tillsammans med Danmark och Finland är de länder som presterar bäst och har i det närmaste 100 procents måluppfyllelse gentemot EU:s mål för dessa indikatorer. Den genomsnittliga nivån för EU-länderna ligger på knappt 70 procent. Gentemot de nationella målsättningarna, som i Sveriges fall är högre ställda, ligger måluppfyllelsen på knappt 90 procent.

När jämförelserna i stället görs på regional nivå¹⁹ blir skillnaderna betydligt större. Mellersta Norrland ligger då på en måluppfyllelse på 70–80 procent, medan Norra Mellansverige samt Småland med öarna ligger på 80–90 procent. Gentemot de nationella målen minskar måluppfyllelsen ytterligare till mellan 60–70 procent. Detta är dock fortfarande nivåer som ligger högre än i de flesta jämförbara regioner i EU. Av de 10 EU-regioner som presterar bäst i förhållande till Europa 2020-målen är hela fyra stycken svenska. Det gäller Stockholm, Östra Mellansverige, Västsverige och Sydsverige. I övrigt på denna lista återfinns huvudstadsområdena i Danmark och Finland, tre tyska och en belgisk region.

Ett område där svenska regioner presterar svagt jämfört med jämförbara europeiska regioner i exempelvis Tyskland, Österrike och Nederländerna är arbetslösheten. Särskilt ungdomsarbetslösheten framstår som hög i svenska regioner, men då tas ingen hänsyn till att en stor andel av dessa svenska ungdomar befinner sig i utbildning.

De demografiskt betingade utmaningarna med en åldrande befolkning är också stora och ökande i ett europeiskt perspektiv. Prognoserna pekar dock på att många andra EU-länder och regioner kommer få minst lika stor andel äldre som svenska regioner framöver.

Nordiskt regionalpolitiskt samarbete

Under 2014 fortsatte det nordiska regionalpolitiska samarbetet utifrån fyra huvudteman.

- Demografi och välfärd med syfte att bidra till utveckling av strategier och innovativa lösningar på dessa utmaningar.
- Grön tillväxt – innovation och entreprenörskap som bl.a. identifierar faktorer som hindrar grön tillväxt i regionerna (se avsnittet ovan om miljödriven näringslivsutveckling).
- Grön tillväxt – hållbara stadsregioner ska dels visa hur rumslig och fysisk planering kan bidra till grön tillväxt i Nordens stadsregioner, dels utveckla strategier för hållbar stadsutveckling.
- Hållbar regional utveckling i Arktis tar fram scenarier för Arktis utveckling, med syfte att bl.a. höja kunskapsläget.

På förslag från Sverige har Nordiska ministerrådet (NMR) startat och finansierat ett nordiskt program som syftar till att utveckla regionala och lokala strategier och insatser för att hantera utmaningar och möjligheter förknippade med demografiska förändringar. NMR har anslagit 4 miljoner danska kronor till innovativa, lokala och regionala projekt. Programmet har resulterat i såväl kunskapsutveckling som erfarenhetsutbyte mellan aktörerna.

Projektet Nordic Built Cities startades under hösten 2014 och kommer under Danmarks ordförandeskap i NMR 2015 drivas som ett prioriterat projekt. Projektet ska leda till utveckling och marknadsföring av innovativa koncept för attraktiva, smarta och hållbara stadsområden i Norden.

¹⁹ NUTS 2-nivå, vilket i Sverige motsvarar 8 riksområden, tillika programområden för regionalfondsprogrammen.

2.5.3 Analys och slutsatser

Så utvecklas Sverige och dess regioner

Förutsättningarna för att skapa konkurrenskraftiga och attraktiva regioner varierar över landet. Kvinnors och mäns möjligheter att leva samt att etablera företag och verksamheter är beroende av ett antal grundläggande förutsättningar i de miljöer de bor och verkar i. Tillgång till transporter och andra former av kommunikationer, service, arbetsmarknader, natur- och kulturmiljöer, kulturvärden, boende, likväl som det civila samhällets struktur samt närhet till utbildning, forskning och innovationsmiljöer är avgörande för att skapa regioner som kan attrahera, behålla och utveckla såväl kompetenser som företag och kapital. Attraktivitet är därför en central förutsättning för hållbar tillväxt och utveckling och därmed en viktig utgångspunkt i det lokala och regionala tillväxtarbetet.

I takt med att nya internationella aktörer tillkommer och klättrar i värdekedjan förändras spelplanen för de svenska företagen. Viss kunskap som är relevant för företagen är inte begränsad av nationens gränser utan hämtas snarare på en global marknad. Annan kunskap, ofta benämnd tyst kunskap, främjas ofta i nätverk i den lokala eller regionala miljön och är betydligt trognare geografiskt. Anledningen till detta är att konkurrenskraft i dag har att göra med företags möjlighet och förmåga att ta till sig information och kunskap samt vara lärande och innovativa vilket bl.a. främjas i den lokala och regionala miljön.

Regioner med likartade strukturella förutsättningar utvecklas olika, det gäller såväl i gles- och landsbygder som i små och medelstora städer och storstadsområden. Det finns följaktligen fler faktorer än de strukturella som påverkar utvecklingsmöjligheterna.

Den generella bilden är dock att befolkningsmässigt större regioner, bl.a. städer, med väl utvecklade kommunikationer är mer attraktiva och har bättre förutsättningar för hållbar tillväxt än befolkningsmässigt mindre och perifert belägna regioner, med sämre utvecklade kommunikationer. Bilden nyanseras samtidigt av att ett antal befolkningsmässigt små regioner har särskilda förutsättningar, exempelvis genom råvaruresurser, en särskilt attraktiv livs- och boendemiljö, t.ex. genom särskilt attraktiva natur- och kulturmiljöer och kulturvärden eller

en särskild näringslivsstruktur. Denna typ av förutsättningar kan ge goda möjligheter till hållbar tillväxt och attraktivitet, men ett stort internationellt omvärldsberoende kan också medföra hög ekonomisk sårbarhet. Även andra befolkningsmässigt mindre regioner har möjligheter att utvecklas. Regioners utvecklingsnivå påverkas även av faktorer som nyföretagande, företagsutveckling, innovationsförmåga, it-investeringar, flexibilitet, lärande, det civila samhällets struktur och omfattning, regionalt ledarskap samt av möjligheten att samarbeta med andra regioner såväl i Sverige som internationellt, bl.a. för att skapa större arbetsmarknader.

Svenska regioner i en internationell jämförelse och det nordiska samarbetet

Regeringen gör bedömningen att alla regioner är viktiga för Sveriges hållbara tillväxt och att regional koncentration till vissa regioner kan kombineras med en hög produktivitet i alla regioner. Sveriges regioner presterar bra i förhållande till Europa 2020-strategins målsättningar, men arbetslösheten är i flera fall klart högre än i jämförbara länder och regioner. Stora delar av landet har också demografiskt betingade utmaningar som enligt prognoserna fortsätter att växa. De glesbefolkade delarna av landet har i detta avseende större utmaningar att hantera än andra delar av landet då försörjningen av välfärdstjänster, service och arbetskraft blir extra kostsam och komplex. Samordnade insatser från ett flertal olika politikområden blir därmed extra viktiga för att höja den regionala attraktiviteten. Regeringen gör bedömningen att det är viktigt att satsa på ett Sverige som håller ihop och alla regioners långsiktigt hållbara tillväxt.

Regeringen bedömer vidare att det nordiska regionalpolitiska samarbetet kommer att bidra till värdefulla kunskaper för att bl.a. ta sig an de demografiska utmaningarna och bidra till en grön tillväxt.

Strategier för hållbar regional tillväxt

En central del i den regionala tillväxtpolitiken är ömsesidig samordning av långsiktiga nationella strategier med regionala strategier och program. Det skapar bättre förutsättningar för ett sammanhållet, strategiskt och långsiktigt hållbart

tillväxtarbete. En förbättrad samverkan mellan olika geografiska nivåer skapar också effektivare lösningar och främjar synergier mellan aktörer och sektorer.

Regionala utvecklingsstrategier

De regionala utvecklingsstrategierna har en central roll i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken. Genom att de kombinerar specifika regionala förutsättningar med det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken bidrar de till måluppfyllelsen på nationell nivå. De regionala utvecklingsstrategiernas breda inriktning har även en stark koppling till målen i Europa 2020-strategin och bidrar därmed till Sveriges måluppfyllelse på EU-nivå.

De regionala utvecklingsstrategiernas inriktning och det tillväxtarbete som bedrivs på regional nivå ligger väl i linje med inriktning och prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Strategierna utgör ett centralt verktyg för dialogen mellan den lokala, regionala och nationella nivån samt gentemot län i andra länder. Dessutom bidrar de till sektorsövergripande samverkan mellan länen och mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Regeringen ser positivt på att det stora flertalet län arbetar aktivt med att omsätta strategierna i mer handlingsinriktade strategier och program för olika insatsområden. Detsamma gäller utvecklingen mot mer strategiska och långsiktiga samarbeten och finansieringslösningar, då detta kan bidra till ett ännu mer kraftfullt och resultatinkänt genomförande av det regionala tillväxtarbetet. Regeringen ser även positivt på utvecklingen att de horisontella perspektiven, dvs. främst jämställdhet, integration och miljö, får allt högre prioritet inom det regionala tillväxtarbetet.

De regionala utvecklingsstrategiernas roll behöver tydliggöras gentemot både nationell och lokal nivå. Regionala prioriteringar i strategierna ska vara väl förankrade lokalt, bl.a. i näringslivet, och vara vägledande vid statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Det ökade genomslaget för smart specialisering inom det regionala tillväxt- och innovationsarbetet ligger i linje med regeringens arbete med utvecklingen av den nationella innovationspolitiken. Att fler regioner arbetar med smart specialisering innebär således stärkta

förutsättningar för att regionala satsningar ska kunna samspela med nationella.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen ger upphov till ökade samarbeten mellan statliga myndigheter men också att flernivåsamarbetet har ökat. Berörda regioner och de statliga myndigheterna ser ett betydande mervärde av arbetet även för den egna måluppfyllelsen vilket regeringen ser positivt på. Det finns ett fortsatt behov av stark lokal och regional förankring.

Tvärsektoriell styrning, samverkan och dialog

Genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken präglas av ett ömsesidigt ansvar och samverkan mellan den nationella och regionala nivån. Återkommande dialoger inom olika forum och nätverk är därför centralt för att skapa en regional förankring avseende inriktning och prioriteringar inom den regionala tillväxtpolitiken. Dialogerna bidrar till att utveckla styrningen, uppföljningen och lärandet samt stärka sektorsamordningen och flernivåsamverkan. De bidrar även till att identifiera gemensamma utmaningar, utvecklingsmöjligheter och prioriteringar. Sammantaget bidrar detta till ett mer resultatinkänt genomförande av det regionala tillväxtarbetet.

De regionala utvecklingsdialoger som har genomförts har givit en bra bild över bl.a. länens pågående utmaningar, prioriteringar och insatser. Dialogerna har också synliggjort regionala variationer, framgångsfaktorer och fortsatt behov av utvecklingsarbete för att få till en bättre styrning, resultat- och medelsuppföljning.

En styrning som främjar flernivåsamverkan i genomförandet av nationella och regionala strategier, program och insatser bidrar till att förbättra samordningen och skapa synergi-effekter mellan olika finansiella resurser.

Medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt fungerar ofta som katalysatorer som leder till att strategiska insatser kan komma till stånd. Medlen inom utgiftsområdet påverkar utvecklingen i regionerna när medlen används i samverkan med övriga aktörers resurser, såväl offentliga och privata aktörer som det civila samhället. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet stöder därför ofta samordnade processer och medför att investeringar görs mer

samlat och sektorsövergripande. Till exempel bidrar den projektverksamhet länen beslutar om inom anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* till att mer än tre gånger så mycket medel tillförs av andra aktörer i form av medfinansiering.

För att få ett tydligt genomslag för det regionala tillväxtarbetet behövs bl.a. ett starkt regionalt inflytande och ansvar över vissa statliga tillväxtresurser och frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt. Även erfarenhetsutbyte och samarbeten inom och mellan regioner och mellan olika sektorsområden är betydelsefullt för att stärka det regionala tillväxtarbetet. Ett aktivt samspel med länsstyrelsen i de län där det regionala utvecklingsansvaret vilar på en annan aktör är också en viktig förutsättning i genomförandet av det regionala tillväxtarbetet.

Fr.o.m. 2015 har sex landsting övertagit det regionala utvecklingsansvaret. Under 2015 har det dessutom inkommit ansökningar från ytterligare tre landsting om att landstinget ska överta det regionala utvecklingsansvaret. Detta ligger i linje med inriktningen för den regionala tillväxtpolitiken, bl.a. avseende att tydliga roller och ansvar skapar goda förutsättningar för det regionala ledarskapet och ett mer samordnat och strategiskt genomförande av politiken.

Det strategiska arbetet med framför allt de regionala utvecklingsstrategierna, strukturfondsprogram och regionala serviceprogram bidrar till samordning av aktörer och resurser samt ett strategiskt genomförande av det regionala tillväxtarbetet.

Strategier för myndigheters medverkan i regionalt tillväxtarbete

Prioriteringar i de regionala utvecklingsstrategierna ska, i den mån de är förenliga med respektive myndighets verksamhetsområde, vara vägledande vid statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. En stärkt koordinering av nationella initiativ och insatser samt förbättrad samordning mellan olika politikområden, inklusive förbättrad samverkan mellan statliga myndigheter är betydelsefullt. Det är dessutom enligt regeringen viktigt att statliga myndigheter har god kunskap om och beaktar regionala förutsättningar och prioriteringar inom ramen för sina respektive uppgifter. Samverkan med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna är även viktigt för ett effektivt regionalt tillväxtarbete samt ökad måluppfyllelse i myndigheternas verksamhet på regional och lokal nivå.

Myndigheterna kan, inom sina sakområden, bl.a. bidra med kunskapsutveckling, metodutveckling och lärande, arenor för erfarenhetsutbyte och finansiering. Styrningen av enskilda statliga myndigheter och samordningsuppdrag till flera statliga myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå är betydelsefullt för att främja det regionala tillväxtarbetets förutsättningar.

Regeringen ser positivt på att det nu finns långsiktiga strategier för ett flertal statliga myndigheter som ska vägleda och utveckla myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik fram till 2020. I strategierna är det dock inte helt tydligt hur samverkan ska utvecklas mellan de statliga myndigheterna och de aktörer som har regionalt utvecklingsansvar, inte minst kopplat till de regionala utvecklingsstrategierna. Även kopplingen mellan myndigheternas egna saksfrågor och det regionala tillväxtarbetet skulle kunna vara tydligare. I det perspektivet anser regeringen att Tillväxtverkets uppdrag att följa och stödja arbetet med myndigheternas strategier och genomförandet av dessa är mycket betydelsefullt. Vidare kan Tillväxtverket genom sitt uppdrag tydliggöra de samverkansytor som finns mellan statliga myndigheter. I uppdraget ska Tillväxtverket dessutom arbeta med kunskapshöjande insatser till en bredare grupp av statliga myndigheter om regionalt tillväxtarbete samt följa upp hur dessa myndigheter tillämpar de regionala utvecklingsstrategierna. Även detta anser regeringen är centralt för att de statliga myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet ska stärkas.

Hållbarhet för stärkt utvecklingskraft

Regeringen ser positivt på att aktörer med regionalt utvecklingsansvar och Tillväxtverket med hjälp av strategier, program och insatser i ökad grad arbetar med såväl en ekonomiskt, socialt som miljömässigt hållbar utveckling. Detta är inte minst tydligt inom de regionala strukturfondsprogrammen och de territoriella programmen för perioden 2014–2020 samt i nyligen reviderade regionala utvecklingsstrategier.

Miljö

De högt ställda målen för den svenska klimat- och miljöpolitiken kräver ett aktivt och långsiktigt arbete för en hållbar utveckling på alla politiska nivåer, inte minst regional och kommunal nivå. Aktörer på lokal och regional nivå har ett stort ansvar att aktivt bidra till en grön resurseffektiv ekonomi, vilket utgör en viktig del i arbetet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Arbetet med att nå miljömålen är en förutsättning för en långsiktigt hållbar regional tillväxt. Samtidigt innebär utmaningen möjligheter till hållbar tillväxt genom den samhällsomställning som krävs för att nå målen.

Miljödriven näringslivsutveckling för stärkt konkurrenskraft

Det krävs förändringar i näringslivet, såväl strukturella förändringar som ökad resurseffektivitet i termer av minskad användning av energi, råvaror och ekosystemresurser. En ökad resurseffektivitet kan stärka näringslivets konkurrenskraft och bidra till en grön ekonomi. Regeringen anser att det finns en stor potential för regionerna att främja miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Genom att på nationell nivå främja ett samarbete mellan regioner med olika förutsättningar och styrkeområden ska arbetet med miljödriven näringslivsutveckling stärkas. Det är även betydelsefullt att stärka samordningen mellan den nationella och regionala nivån. Det finns dessutom behov av ett utökat underlag som kan användas för att följa upp och utveckla olika former av insatser för en miljödriven näringslivsutveckling nationellt, regionalt och lokalt.

Jämställdhet

Regeringen ser positivt på att jämställdhet används som ett medel för att uppnå hållbar regional tillväxt och attraktionskraft, dvs. att ta till vara både kvinnors och mäns kunskaper, affärsidéer och innovationsförmåga. Men mycket arbete återstår i länen.

De regionala handlingsplanerna för jämställd regional tillväxt har tydliggjort ansvaret för jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet och skapat strukturer för ett fortsatt arbete med jämställdhetsintegrering i samtliga län. Handlingsplanerna har lett till ökad aktivitet i regionerna och gett jämställdhetsarbetet ökad prioritet och därmed legitimitet.

Integration

Integrationsperspektivet har fått ökat fokus i det regionala tillväxtarbetet, särskilt inom de regionala kompetensplattformarna och företagsfrämjandet. För en starkare social sammanhållning finns det enligt regeringen behov av fortsatt uppföljning och erfarenhetsutbyte kring hur målgruppen utrikes födda kan nås. Det behövs även förbättrad samordning mellan ansvariga aktörer för att ta till vara kompetens och entreprenörskap hos kvinnor och män med utländsk bakgrund inom det regionala tillväxtarbetet.

Uppdraget till länen att beskriva hur ett integrations- och mångfaldsperspektiv kan utvecklas och integreras i det regionala tillväxtarbetet utgör enligt regeringen ett viktigt underlag för att långsiktigt kunna stärka det regionala arbetet med integrations- och mångfaldsfrågor.

Främja lärandet för att utveckla den regionala tillväxtpolitiken

Regeringen genomför flera insatser i syfte att stärka arbetet med analyser, uppföljning, utvärdering och lärande och därmed utvecklingen av politiken. Det handlar bl.a. om inrättande av en analysgrupp och ett regionalt analytikernätverk samt ett forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Dessutom har regeringen ställt krav på att alla län ska ha en långsiktig lärandeplan för det regionala tillväxtarbetet. Det handlar även om att strukturfondsprogrammen perioden 2014–2020 kommer ha ett ökat fokus på resultat. För att ytterligare stärka lärandet kommer dessutom ett processtöd riktat till de regionala strukturfondsprogrammen att inrättas på Tillväxtverket.

Regeringens uppdrag till Statskontoret att utreda förutsättningar för ett stärkt resultatfokus i uppföljningen av anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* förväntas bidra till utvecklad styrning och förbättrad uppföljning av anslaget.

Återkommande dialoger med bl.a. aktörer med regionalt utvecklingsansvar i länen, tillsammans med en systematisk uppföljning av det regionala tillväxtarbetet, förväntas enligt regeringen skapa förbättrade förutsättningar för lärande och en utvecklad resultatredovisning.

Särskilda initiativ

Stärkt arbete med kompetensförsörjning

Ett framgångsrikt kompetensförsörjningsarbete på regional nivå är avgörande för att kunna tillvarata hela landets tillväxtpotential. Uppdraget till länen att etablera regionala kompetensplattformar är en del i detta arbete.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar driver och utvecklar arbetet med kompetensförsörjning inom ramen för kompetensplattformar. Det finns flera goda exempel på fungerande arbetsmetoder och samverkansformer för länen att dela med sig av till varandra. Här har Tillväxtverket en viktig roll.

Regeringen anser att arbetet med regionala kompetensplattformar är långsiktigt och att det är viktigt att arbetet med kompetensförsörjning får fortsätta att utvecklas utifrån de olika förutsättningar som finns, och de prioriteringar som görs i respektive län. Regeringen ser en potential i att vissa frågor inom kompetensförsörjningsområdet hanteras på en regional nivå. Förutom en ökad regional samverkan kring utbudet av gymnasieutbildningar handlar det bl.a. om en förstärkt regional samverkan när det gäller att tillhandahålla yrkesinriktade utbildningar inom Komvux, samt vad gäller samordning av arbete och insatser inom valideringsområdet. Även vägledningsfrågor kan också i vissa delar utvecklas på regional nivå. En ökad regional samverkan inom dessa områden – i vilka även arbetsmarknadens parter och näringslivet deltar – kan bidra till ett ökat utbildningsutbud med en bättre kvalitet, vilket förväntas påverka matchningsarbetet på såväl lokal som regional nivå positivt.

En väl fungerande kompetensförsörjning kräver insatser från såväl arbetsmarknads-, som utbildnings- och den regionala tillväxtpolitiken. Den kräver också samverkande insatser från såväl kommunal och regional som nationell nivå. Statliga myndigheters samverkan med bl.a. den regionala nivån kommer därför även fortsättningsvis att spela en viktig roll för att det gemensamma arbetet ska bli framgångsrikt. De s.k. kompetensförsörjningsdagarna utgör ett viktigt forum för dialog mellan berörda aktörer på regional och nationell nivå.

Regeringen avser även fortsättningsvis att följa hur berörda statliga myndigheter, enskilt och gemensamt, bidrar till att stödja kompetensförsörjningsarbetet på regional nivå.

Fysisk planering i det regionala tillväxtarbetet

Det finns fortsatt ett stort lokalt och regionalt intresse kring frågorna om regional fysisk planering, även om arbetet med att integrera de ekonomiska och fysiska planeringsprocesserna befinner sig i olika faser. Regeringen ser positivt på att den rumsliga dimensionen får en starkare ställning i det regionala tillväxtarbetet, för att därigenom främja en helhetssyn på utvecklingen av attraktiva livs- och boendemiljöer. Här kan slutsatserna från Bostadsplaneringskommittén (SOU 2015:59) få betydelse för den fortsatta utvecklingen inom området.

Regeringen konstaterar att det finns en efterfrågan på fortsatt utveckling av samverkan och kunskap om den fysiska planeringens betydelse för hållbar tillväxt lokalt och regionalt. Uppdraget till Tillväxtverket och Boverket har bidragit till att skapa en arena för dessa frågor bland relevanta aktörer på lokal och regional nivå. Det kan också bidra till att öka engagemanget och stärka förståelsen för dessa frågor ytterligare.

Hållbar stadsutveckling

En tilltagande urbanisering skapar både utmaningar och möjligheter för att åstadkomma en hållbar stadsutveckling. För att möta utmaningarna och ta till vara möjligheterna är det viktigt med samordning mellan olika politikområden. I detta innefattas även kunskapsutveckling och dialog mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Det är även betydelsefullt att erfarenheterna från insatser för hållbar stadsutveckling inom ramen för strukturfonderna, inklusive de territoriella samarbetsprogrammen, återförs till det regionala tillväxtarbetet.

Plattformen för hållbar stadsutveckling är enligt regeringen av central betydelse för att möjliggöra dialog, möten och kunskapsutveckling för aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Se även utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Strukturfondsprogrammen tillför mervärden i det regionala tillväxtarbetet

Insatserna inom de regionala strukturfondsprogrammen ska primärt användas till att främja strukturförändringar och regional konkurrens-

kraft samt svara mot hållbarhetsdimensionerna. De insatser som gjorts för att främja entreprenörskap och utveckling av befintliga företag har bidragit till strukturförändringar. Förutom betydande utvecklingsmedel som tillförs den regionala tillväxtpolitiken är strukturfondsprogrammen också ett instrument för att samla relevanta aktörer kring en gemensam strategi i programområdena, vilket underlättar långsiktiga insatser som både bygger på regionala och nationella prioriteringar. Regeringen anser att strukturfondsprogrammen bidrar till innovativa miljöer som skapar förutsättningar för konkurrenskraftiga företag och utvecklingskraft i regionerna. Bland annat har programmen bidragit till att stärka samarbetet mellan universitet, högskolor, andra offentliga aktörer och näringslivet. Detta samarbete har varit betydelsefullt för att utforma och genomföra insatserna utifrån olika aktörers behov.

Under programperioden 2014–2020 kommer regionalfondens insatser att fokuseras mot vissa tematiska områden. Särskilt gäller detta områdena finansiella instrument och energieffektivisering. Vidare förväntas näringslivets medverkan öka, särskilt då andelen finansiella instrument ökar.

Möjligheterna och resurserna för att bedriva regionalt tillväxtarbete i gränsöverskridande samverkan med aktörer i Sveriges närområde har enligt regeringen aldrig varit större än under programperioden 2014–2020. Programmen kommer att bidra till att stärka samarbetet och integrationen i Östersjöregionen genom att medfinansiera insatser som syftar till att hitta gemensamma lösningar på gränsöverskridande problem.

Regeringen anser att programmen tillsammans med strategier för smart specialisering kan komma att stärka utvecklingen av kompetens och samarbetskonstellationer som bidrar till förändrade strukturer och ökad konkurrenskraft genom bättre matchning av forsknings- och innovationsinsatser utifrån företagets och individernas behov.

Mot bakgrund av det arbete som fondsamordningsgruppen inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen hittills gjort är regeringens bedömning att ökad samordning under programstarten skett vilket skapar förutsättningar för ett effektivt och samordnat genomförande av fonderna. Ökad samordning gör bl.a. att det blir lättare för projektägare att

hitta rätt fond och program samt att synliggöra hur fonderna kompletterar varandra. Ökad samverkan och samordning skapar också förutsättningar för synergier mellan de olika fonderna vilket kommer bidra till ökat mervärde.

Förbättrade möjligheter till finansiering och stöd

De strukturella förutsättningarna och behoven av kapitalförsörjning för utveckling av företagande, entreprenörskap och innovationer varierar över landet. Regeringen bedömer det som viktigt med insatser för att företag i alla delar av landet ska få förbättrade möjligheter till finansiering.

Betydande riskkapitalinvesteringar har skett inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen under programperioden 2007–2013. Det finns en efterfrågan på fondernas verksamhet och privata investerare vill samarbeta med fonderna vilket enligt regeringen är positivt. Det är dock för tidigt att bedöma fondernas framgång. Regeringens bedömning avseende offentliga finansieringsinsatser i övrigt redogörs för under utgiftsområde 24 Näringsliv.

Regeringens bedömning är att de selektiva företagsstöden har en betydelsefull roll i det regionala tillväxtarbetet genom att vara ett viktigt komplement i kapitalförsörjningen till företag. De har enligt regeringen bidragit till en hållbar tillväxt i stödföretagen.

Regeringen anser att de nya stödförordningarna ger möjligheter till att de regionala företagsstöden blir mer hållbara ur miljö- och jämställdhetsperspektiv. Regeringens avsikt är även att stöden ska nå ut till företag och företagare som historiskt inte nåtts av företagsstöden tidigare. Arbetet för ökad hållbarhet bör enligt regeringen även fortsatt ske genom bl.a. information och utveckling av normer och regelverk. De nya stödförordningarna innebär även att fler företagsstöd kan medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden, dvs. att den totala finansieringen kan öka.

Det regionala transportbidraget har enligt regeringen kompenserat berörda företag för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd. Det har även delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Transportbidraget utjämnar skillnaderna mellan företag inom och utanför stödområdet avseende merkostnader på grund av lägesnackdelar.

Regeringens bedömning av den regionala ned-sättningen av sociala avgifter är att stödformen är viktig för företagen.

Ökade satsningar inom området kommersiell service

Regeringen anser att tillgång till service är en viktig förutsättning för hållbar tillväxt och utveckling i gles- och landsbygdsområden. Med en god tillgång till service för boende i när-området eller inom pendlingsavstånd underlättas både nyrekrytering av arbetskraft och möjlig-heterna för företagen att kunna behålla befintlig personal. Dagligvarubutikerna i gles- och landsbygdsområden är särskilt viktiga i ett service-sammanhang eftersom de ofta även tillhanda-håller en rad andra tjänster.

De strukturella förändringarna har dock inneb-urit att de mindre butikerna blivit påtagligt färre medan de allra största butikerna blivit betydligt fler. Den förändrade butiksstruktur som vuxit fram har gjort det svårare för mindre butiker i gles- och landsbygder att konkurrera med utbud av dagligvaror, annan service och priser. De mest strategiska serviceställena i gles- och landsbygder har därför stor betydelse för tillgängligheten till service.

För att möta dessa utmaningar har regeringen avsatt 750 miljoner kronor till lokal service-utveckling, investeringsstöd och kompetens-utveckling i Sveriges landsbygdsprogram 2014–2020. Regeringen bedömer att de behov som finns vad gäller bl.a. investeringar, kompetens-utveckling, servicesamordning och process-ledning till stor del kommer att kunna tillgodo-ses inom ramen för programmet.

Regeringen anser dock att de speciella behov och förutsättningar som råder i de glesbygder som är särskilt sårbara och utsatta bör uppmärk-sammats. De förslag som utredningen Stöd till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygds-områden presenterade i slutbetänkandet Service i glesbygd (SOU 2015:35) svarar enligt regeringen på flera sätt upp mot dessa speciella utmaningar.

Regeringen bedömer att de regionala service-programmen 2014–2018 ytterligare stärker samverkan och engagemang hos aktörer med betydelse för tillgänglighet till service. Programmen bidrar till ett helhetsperspektiv på arbetet med servicefrågor.

Regeringen bedömer vidare att utan stöd till strategiska serviceställen hade tillgängligheten till både drivmedel och dagligvaror varit betydligt sämre i många gles- och landsbygder. Genom att ytterligare stödja strategiska butiker, drivmedels-stationer och olika typer av lokala service-lösningar kan tillgängligheten upprätthållas i många områden.

2.6 Politikens inriktning

2.6.1 Inledning

Regeringens övergripande mål

Ett av regeringens övergripande mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Då behövs fler jobb och hållbar tillväxt och ut-veckling i hela landet. Ett land med hög syssel-sättningsgrad och låg arbetslöshet blir rikare, tryggare och öppnare. Att fler kvinnor och män finner ett jobb är avgörande för att hålla ihop Sverige. Fler utrikes födda kvinnor och män måste ges förutsättningar att snabbt komma i arbete. Parallellt med sysselsättningsmålet priori-terar regeringen att nå de nationella miljömålen och att sluta jämställdhetsgapet.

Regeringen vill se en nyindustrialisering av Sverige samt satsningar på kollektivtrafik, järn-vägar, vägar och bredband. Regeringen vill för-bättra kunskapsförsörjningen även utanför storstadsregionerna genom en utökning av resurserna för högskoleutbildning i hela landet. Regeringens fokus inriktas på mer samarbete och investeringar för framtiden så att svenska små, medelstora och stora företag kan växa och anställa. Med fler jobb skapas också förbättrade förutsättningar att utveckla skola, vård och omsorg samt en välfärd att vara stolt över.

En modern och aktiv regional tillväxtpolitik

En modern och aktiv regional tillväxtpolitik för hela landet inriktas på att regionerna ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Det gäller såväl städer och stadsregioner, tätorter och tätortsregioner av olika storlek som olika typer av landsbygd. Ju fler regioner som är starka och expansiva, desto bättre för Sverige.

Attraktivitet är en central förutsättning för hållbar tillväxt och utveckling och därmed en

viktig utgångspunkt i det lokala och regionala tillväxtarbetet.

Förbättrat stöd till näringslivsutveckling och tillgång till finansiering, en fungerande arbetskraftsförsörjning, tillgång till offentlig och kommersiell service, utbildning samt investeringar i it och infrastruktur är väsentliga inslag i en modern regional tillväxtpolitik. Det skapar i sin tur förutsättningar för att kvinnor och män ska kunna leva och verka i hela landet.

Hållbarhet för att hålla ihop Sverige

Hela Sveriges attraktionskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara på ett sådant sätt att det bidrar till hållbar regional tillväxt och utveckling. Detta innebär bl.a. att miljö-, jämställdhets- och integrationsperspektiven på ett tydligt sätt integreras i det regionala tillväxtarbetet. En jämn fördelning av makt och resurser mellan alla människor, oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, där allas kompetenser tas till vara oavsett bakgrund och ålder, med ett livskraftigt civilsamhälle samt där hänsyn tas till miljön och där klimatpåverkan minskas, är ett Sverige som håller ihop. Regeringens målsättning är att alla kvinnor och män, oavsett ålder, bakgrund och boendeort, ska ha samma rätt och möjlighet till inflytande och tillgång till resurser inom det regionala tillväxtarbetet. Arbetet med att nå de nationella miljömålen är viktigt för en långsiktigt hållbar regional tillväxt och utveckling. Samtidigt innebär utmaningen möjligheter till hållbar tillväxt genom den samhällsomställning som krävs för att nå målen.

Skilda förutsättningar i olika delar av landet

De lokala och regionala förutsättningarna för hållbar tillväxt och utveckling skiljer sig åt över landet. Befolkningsstruktur, utbildningsnivå, näringslivets sammansättning, tillgång till naturresurser, det civila samhällets struktur, närhet till marknader och större befolkningskoncentrationer samt andra territoriella förhållanden är faktorer som varierar. Den regionala tillväxtpolitiken tar utgångspunkt i dessa skillnader och förutsättningar. Politiken genomförs i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden. Tätorter samt gles- och landsbygder drar nytta av varandra och ska ses som sammanlänkade regioner. Det behövs en hållbar stadsutveckling som kan hantera utmaningar och tillvarata utvecklingspotentialen i en ökad koncentration

av befolkning, företag och kapital till städer och stadsregioner.

Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

Regeringen beslutade i juli 2015 om en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020. Strategin ska bidra till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Strategin är vägledande och styrande för inriktning och genomförande av det regionala tillväxtarbetet samt användningen av de medel som satsas för att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. I strategin beskrivs utförligt regeringens prioriteringar och de verktyg och processer som behövs i arbetet för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft fram till 2020.

Samhällsutmaningar för hållbar regional tillväxt och utveckling

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling som kan möta samhällsutmaningarna.

Den demografiska utvecklingen, som bl.a. påverkas av en stark urbanisering, skapar utmaningar i stora delar av landet, där andelen äldre ökar i förhållande till den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder. För att möta de demografiska utmaningarna är det viktigt att ta till vara den kompetens som finns i hela landet.

Samtliga Sveriges regioner påverkas av globaliseringen, men de regionala effekterna avseende omvandlingstryck och företags möjlighet och förmåga att växa varierar beroende på bl.a. näringslivsstruktur och regionstorlek. Det är viktigt att uppmärksamma möjligheterna som it skapar för att kompensera för långa avstånd till marknader och service. Sammantaget ställer globaliseringen stora krav på landets regioner att ta vara på globaliseringens nya möjligheter och att göra strategiska och långsiktiga satsningar som främjar den regionala attraktiviteten och konkurrenskraften.

Klimatförändringarna kräver globala, nationella, regionala och lokala åtgärder för att begränsa utsläppen av växthusgaser och för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Dessutom behöver produktions- och energisystemet utvecklas så att beroendet av fossil energi minskar, andelen förnybar energi ökar, den

negativa miljöpåverkan från transportsektorn minskas och en energieffektiv samhällsutveckling främjas. Att bevara den biologiska mångfalden är av stor vikt, eftersom fungerande ekosystem är en förutsättning för allt liv på jorden och utgör basen för en mångfald av de ekosystemtjänster som kan bidra till hållbar tillväxt. Klimat-, miljö- och energiutmaningarna utgör samtidigt en drivkraft för teknik-, varu- och tjänsteutveckling i alla branscher och därmed en miljödriven näringslivsutveckling. Omställningen till en grön ekonomi kan därigenom minska miljöpåverkan samt skapa nya jobb i både stads-, tätorts- och landsbygdsregioner.

Social sammanhållning handlar om att ta till vara hela befolkningens kompetens, kreativitet och erfarenheter. Aktörer på både nationell, regional och lokal nivå står inför en stor utmaning då alltför många människor i dag varken arbetar, studerar eller på annat sätt deltar i samhällslivet.

2.6.2 EU:s sammanhållningspolitik

Sammanhållningspolitiken är EU:s politik för regional tillväxt och sysselsättning. Den har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU och syftar till att undanröja hinder för en väl fungerande inre marknad, utveckling och förbättrad konkurrenskraft i Europas regioner.

Regeringen avser att noga följa genomförandet av programmen under perioden 2014–2020. Lärdomar från genomförandet tillsammans med erfarenheter från förhandlingen med kommissionen om regelverk och program kommer att ligga till grund för förberedelser och påverkansarbete inför arbetet med sammanhållningspolitiken efter 2020. Ökad tematisk fokusering utifrån regionala behov och resultatorientering ska fortsatt vara en viktig utgångspunkt i arbetet. Olika sätt att stärka det gränsöverskridande samarbetet ska också övervägas. Regeringen anser vidare att ytterligare steg behöver tas i en anpassning av regelverket så att krav och kostnader för genomförandet ställs i relation till storleken på EU-medlen som tilldelas respektive land.

Prioriteringar för regionalfonden programperioden 2014–2020

Regionalfondsprogrammets inriktning i Sverige är tydligt kopplad till Europa 2020-strategin och ska bidra till smart och hållbar tillväxt för alla. Insatserna är fokuserade på ett fåtal prioriteringar och resurserna koncentreras till att stärka innovationsförmågan och omställningen till en grön ekonomi.

Lokala och regionala förutsättningar utgör en av utgångspunkterna för sammanhållningspolitiken. Det ska därför finnas ett lokalt och regionalt ansvar för prioriteringar.

Regeringen anser vidare att de horisontella kriterierna jämställdhet, integration och miljö ska användas som hävstänger för att nå bättre resultat i projekten.

Regeringens inriktning är att på ett strategiskt sätt använda de möjligheter till samarbete som finns inom sammanhållningspolitiken att genomföra gränsöverskridande projekt med partner i andra medlemsstater och tredjeland. I arbetet för hållbar regional tillväxt och utveckling är samarbete i Sveriges närområde av största vikt. Synergier ska främjas så att europeiska, nationella och regionala satsningar kompletterar varandra och gemensamt bidrar till att nå målen i Europa 2020-strategin och i EU:s strategi för Östersjöregionen.

2.6.3 Prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken

För att bidra till hållbar regional tillväxt och utveckling, fler jobb samt möta samhällsutmaningarna identifierar regeringen följande fyra prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet fram till 2020.

- Innovation och företagande.
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet.
- Kompetensförsörjning.
- Internationellt samarbete.

Prioriteringarna ska vara vägledande i utarbetandet och genomförandet av regionala utvecklingsstrategier samt andra strategier, program och insatser inom det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna ska även, inom ramen för respektive myndighets verksamhetsområden, ligga till grund för de statliga myndigheternas medverkan i arbetet.

Prioriteringarna är tvärsektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser och finansiella resurser samordnas. EU:s sammanhållningspolitik är en integrerad del i det regionala tillväxtarbetet. De ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhetsdimensionerna ska beaktas inom alla prioriteringar.

Prioritering innovation och företagande

Innovations- och företagsklimatet har en avgörande betydelse för näringslivets konkurrenskraft. Det är betydelsefullt att främja innovationer, inte minst i små och medelstora företag samt en miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Innovation

Innovation är viktigt för att stärka regioners förnyelseförmåga och näringslivets konkurrenskraft. Regeringen vill stärka Sveriges innovationsförmåga och innovationsklimat för att bidra till hållbar utveckling och skapa förutsättningar för nya jobb att växa fram i hela landet. För att Sverige ska stå starkt i den internationella konkurrensen krävs ett väl utvecklat samarbete mellan t.ex. politik på olika nivåer, näringsliv, offentlig sektor, statliga myndigheter, fackliga organisationer och andra intresseorganisationer, industriforskningsinstitut samt universitet och högskolor. Därför har regeringen inrättat ett innovationsråd som ska stödja regeringens arbete med innovationsfrågor. På regional nivå behöver innovationsrådets arbete samordnas med arbetet inom regionala innovationsstrukturer. Innovationsrådet ska identifiera utmaningar och samverkansområden av strategisk betydelse för utvecklingen av innovationspolitiken samt föreslå initiativ för att stärka Sveriges innovations- och konkurrenskraft. Life science (livsvetenskap), miljö och klimat samt digitalisering är exempel på samverkansområden. Det är viktigt att det sker en samverkan och dialog mellan nationella och regionala insatser. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv.

Regeringen har också påbörjat arbetet med att ta fram en nyindustrialiseringsstrategi. Strategin kommer fokusera på hur Sveriges konkurrensfördelar kan stärkas ytterligare bl.a. avseende kompetensförsörjning och produktivitet samt

samverkan mellan industri och högskolor för att ge bättre förutsättningar för industriella etableringar och investeringar i hela landet. Strategin ska samordnas med det regionala tillväxtarbetet. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv.

De regionala innovativa miljöerna kan i högre utsträckning genom smart specialisering, internationalisering och ett ökat fokus på företag som vill växa, bidra till en strukturförändring som leder till hållbar regional tillväxt.

Högskolor har en viktig roll för utvecklingen av innovationer. Ett stärkt samarbete mellan lärosäten, företag och det omgivande samhället bör främjas. Det är viktigt för att möta den ökande internationella konkurrensen och bidrar till att öka orters attraktivitet.

Offentlig sektor ska bidra till innovation. Att främja samverkan och ett utbyte av erfarenheter avseende innovationsupphandling kan bidra till att utveckla en innovativ offentlig sektor som stimulerar ett innovativt företagande.

För att tillgängliggöra och optimera användningen av test- och demonstrationsanläggningar i landet finns det behov av dialoger mellan bl.a. forskningsinstitut, universitet och högskolor samt den regionala nivån.

Rörlighet på arbetsmarknaden, mellan högskoleutbildning, forskningsinstitut och näringsliv, samt mellan anställning och företagande är viktiga aspekter för kunskaps-spridning, kompetensförsörjning och omställningsförmåga.

Företagande och entreprenörskap

Regeringen anser att det är angeläget att ytterligare underlätta tillväxt i befintliga företag och stärka tillväxtorienterade företags utveckling, liksom att fortsatt främja entreprenörskap och företagande i hela landet.

En väl fungerande kapitalförsörjning är avgörande för start och utveckling av företag. Företags behov av externt kapital ska i första hand tillgodoses på den privata marknaden, men för att säkerställa att goda affärsidéer realiserar finns det områden där det kan finnas skäl till marknadskompletterande offentliga finansieringsinsatser, främst i tidiga utvecklings-skeden.

De regionala företagsstöden fyller en viktig funktion i områden där marknaden inte fungerar tillfredsställande eller som viss kompensation för kostnadsnackdelar i områden med mer permanenta nackdelar som exempelvis mycket långa

avstånd. Stöden ska fortsatt utvecklas för att ge bättre möjligheter för det regionala tillväxtarbetet. Det handlar om att skapa möjlighet att arbeta med de regionala och inomregionala skillnaderna i syfte att utveckla näringslivet. De regionala företagsstöden ska även utvecklas för att tydligare bidra till en hållbar utveckling med fokus på jämställdhet, integration och miljö. Regeringen kommer fortsatt att arbeta för en jämställd fördelning av företagsstöden mellan kvinnor och män. Vidare anser regeringen att de regionala företagsstöd som bara kan beviljas i det särskilda stödområdet ska utvecklas för att bättre hantera gleshetsproblematiken med permanenta nackdelar som exempelvis långa avstånd till större marknader, sämre möjligheter att ta del av riskvilligt kapital och brist på kompetent arbetskraft. Oavsett konjunkturläget är det förhållanden som påverkar företagen.

Den innovations- och affärsrådgivning som finansieras med offentliga medel bör utgå från företagets/individens behov oavsett kön, ålder och bakgrund. Vidare ska den vara marknadskompletterande, kostnadseffektiv och ta hänsyn till regionala förutsättningar.

Inkubatorer bedöms spela en viktig roll för att öka antalet nya och kunskapsintensiva tillväxtföretag i hela Sverige genom att utgöra en länk som underlättar för entreprenörer att kommersialisera nya varor och tjänster.

En stor utmaning ur ett nationellt och regionalt perspektiv är ett strategiskt, långsiktigt och målmedvetet arbete för att öka internationaliseringen i svenska små och medelstora företag samt öka närvaron på framtidens marknader.

I takt med att kunskapsinnehållet i näringslivet ökar, växer också kraven på väl fungerande kompetensförsörjning och kompetensutveckling för att säkra företagens konkurrenskraft. För att öka företagandet och höja kommersialiseringsgraden behöver såväl den entreprenöriella kompetensen som kontinuerlig kompetensutveckling stärkas.

På lokal och regional nivå bör it:s roll för företagets utvecklingsmöjligheter, innovationsförmåga och konkurrenskraft uppmärksammas.

Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor

För att möta klimat-, miljö- och energiotmaningarna och samtidigt främja ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs det föränd-

ringar i näringslivet. Det krävs såväl strukturella förändringar, inklusive en övergång till mer förnybara resurser, som ökad resurseffektivitet i termer av effektiv användning av energi, råvaror och ekosystemresurser. Utmaningarna utgör även en möjlighet för utveckling av hållbara och resurseffektiva varor, tjänster, tekniklösningar och produktionssystem i alla branscher. Den växande globala efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster skapar affärsmöjligheter för svenska företag samtidigt som den möjliggör för miljövänliga produktionsmetoder att spridas globalt.

För en miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher är såväl utbudsorienterade insatser som insatser riktade mot efterfrågesidan betydelsefulla på nationell och regional nivå.

Komplexiteten i klimat-, miljö- och energiotmaningarna ställer krav på ökad samverkan mellan aktörer på olika nivåer med olika kompetens, verktyg och resurser. Viktiga aktörer är bl.a. aktörer med regionalt utvecklingsansvar, näringslivet, forskningsinstitut, forskningsparker, kommuner, statliga myndigheter och de regionala miljötekniksarbetena, varav många är samlade inom Föreningen Svensk miljöteknik (ASSET).

Klimat-, miljö- och energiotmaningarna hanteras av regeringen inom flera områden men det behövs en utvecklad samverkan mellan statliga myndigheter, liksom mellan statliga myndigheter och andra aktörer på lokal och regional nivå. Genom att främja ett samarbete mellan regioner med olika förutsättningar och styrkeområden kan arbetet med miljödriven näringslivsutveckling stärkas.

Insatser för energieffektivisering och teknikutveckling är betydelsefulla åtgärder för att stödja små och medelstora företag. Vidare bör insatser inriktade mot att främja användningen av förnybar energi i företag stödjas.

Arbetet i kommuner, länsstyrelser och landsting avseende regionala och lokala strategier, program och mål inom klimat-, miljö- och energiområdena är viktigt. Att stärka kopplingen mellan de regionala energi- och klimatstrategierna eller andra liknande regionala och lokala strategier och program respektive miljödriven näringslivsutveckling är ett sätt att främja innovation, företagande och sysselsättning.

Hela Sverige måste förberedas för en ekonomi med låga utsläpp av växthusgaser men också förberedas för klimatförändringarnas effekter.

För att stödja utvecklingen samt genomförande av lokala och regionala klimat- och energistrategier har regeringen avsatt medel till stöd för klimatinvesteringar. Programmens insatser bör samordnas med andra relevanta insatser på kommunal och regional nivå. Se även utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och utgiftsområde 21 Energi.

Prioritering attraktiva miljöer och tillgänglighet

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla attraktiva och konkurrenskraftiga regioner och kommuner. Därför måste kommuner tillsammans med regionala och nationella aktörer arbeta systematiskt med att utveckla miljöer som både kvinnor och män vill leva, bo, besöka och driva företag i. För att skapa attraktiva regioner behövs en helhetssyn och sektorssamordning. Insatser och åtgärder inom områden som regional tillväxt, landsbygdsutveckling, transporter, it, klimat, miljö och energi, fysisk planering, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, turism, innovationer, bostadsbyggande, kultur och servicefrågor måste samordnas bättre.

Tillgänglighet genom transportsystemet

Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Ett väl fungerande transportsystem är en förutsättning för att företagen ska kunna verka i hela landet. Samtidigt är det angeläget att samhällsplaneringen generellt och i ökad utsträckning främjar en hållbar och transportsnål samhällsstruktur.

Genom att på ett hållbart sätt förbättra tillgängligheten och därmed pendlingsmöjligheterna inom en region, s.k. regionintegrering, eller så att regionen förstoras, s.k. regionförstoring, får man väl sammanbundna och större funktionella regioner. Detta ger bl.a. en bättre matchning av arbetskraft samt en bättre fungerande arbetsmarknad. Det är viktigt eftersom så många av de funktionella regionerna i Sverige är geografiskt stora men med liten befolkning, särskilt i jämförelse med resten av Europa.

För att skapa utvecklingskraft och regional konkurrenskraft är det viktigt att tillgänglig-

heten förbättras inom och mellan regioner samt mellan Sverige och andra länder. Även områden med mindre persontransportflöden kan bli strategiskt viktiga för regionens attraktivitet och försörjning av rätt kompetens.

Det är angeläget att finna väl fungerande och hållbara transportlösningar för människor och företag i landets alla delar, såväl landsbygder som städer. För jord- och skogsbruk är även det finmaskiga vägnätet viktigt.

De regionalt utvecklingsansvariga aktörerna i respektive län har en central roll i arbetet med transportsystemet. Dessa har ansvar för länsplanerna och ska även delta i arbetet med den nationella transportplanen. De har även ansvar för att samordna insatser från olika sektorer och aktörer på olika nivåer och ta fram samlade strategier för att skapa hållbar regional tillväxt och utveckling. Därigenom har de god kunskap om de regionala brukarnas behov av transportsystemet.

Fysisk planering och boende

Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva och hållbara livs- och boendemiljöer. Utformningen har också betydelse för hur natur- och kulturmiljön påverkas. Med växande funktionella regioner och förbättrad tillgänglighet ökar behovet av ett regionalt och regionöverskridande perspektiv i den fysiska planeringen och för bostadsförsörjningen. Regeringen anser därför att frågor om fysisk planering och boendemiljöer behöver tydliggöras i det regionala tillväxtarbetet och i de regionala utvecklingsstrategierna.

Regeringen ser ett behov av att samtliga regionalt utvecklingsansvariga aktörer integrerar ett rumsligt perspektiv i det regionala tillväxtarbetet, genom ett mer strategiskt arbete med frågor om fysisk planering och attraktiva livs- och boendemiljöer. Då de regionala förutsättningarna varierar över landet kan inriktningen och formerna variera, men utgångspunkten är att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna bör lägga större vikt vid en utvecklad inom- och mellanregional samverkan och dialog rörande dessa frågor.

Tillgänglighet genom it

Digitaliseringen är en central del i utvecklingen av offentlig sektor och digitala tjänster är ofta en viktig del i offentliga tjänster. Det är centralt att aktörer inom såväl it-området som inom det

regionala tillväxtarbetet samverkar aktivt. Att identifiera behov, kartlägga brister och i partnerskap finna samverkanslösningar för att tillgodose behoven görs i många fall bäst på lokal och regional nivå.

Det är först och främst marknadens uppgift att investera i infrastruktur, men förutsättningarna för att bygga ut bredbandsinfrastruktur skiljer sig åt i olika delar av landet. Det finns behov att även fortsatt kunna ge stöd till utbyggnad i områden där marknaden inte anser det vara lönsamt att bygga ut. Arbetet med bredbandsutbyggnad kommer att samordnas och stöddas regionalt och lokalt genom de s.k. bredbandskoordinatorerna. Se även utgiftsområde 22 Kommunikationer. Tillgång till bredband är en förutsättning för att öka it-användningen i samhället och därmed för att kunna bo och driva företag i hela landet samt för att kunna ta till vara de möjligheter till ökad konkurrens- och innovationskraft som utvecklingen ger.

Kommersiell och offentlig service

I vissa glesbygder är förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång till kommersiell service. I dessa områden bör staten ta ett särskilt ansvar för att kvinnor och män samt företag och besökare ska ha tillgång till kommersiell service. Enligt regeringen bör det därför inrättas ett kompletterande långsiktigt stöd till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygder baserat på förslagen i Utredningen Service i glesbygds slutbetänkande (SOU 2015:35). Regeringen föreslår därför i denna proposition att anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ökar med 35 miljoner kronor årligen 2016–2019 och anslaget 1:4 *Tillväxtverket* under utgiftsområde 24 Näringsliv ökas med 1 miljon kronor per år 2016–2019.

En satsning på stöd till kommersiell service och lokal serviceutveckling kommer att göras med 750 miljoner kronor inom ramen för landsbygdsprogrammet under perioden 2014–2020. Det handlar dels om att stötta dagligvarubutiker och drivmedelsstationer, dels om lokal serviceutveckling.

Regionala serviceprogram 2014–2018 ska även fortsättningsvis samordna de aktörer och de insatser som genomförs i syfte att öka tillgängligheten till service för medborgare och företag i gles- och landsbygder. Programmen skapar en helhetssyn kring frågor som rör till-

gången till kommersiell och offentlig service. Lokalt anpassade lösningar som även involverar kommuner, kommersiella aktörer och det civila samhällets organisationer skapar ökade möjligheter för samordnad kommersiell och offentlig service och ökad attraktivitet.

Kultur och fritid

Ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktivitet är något som människor värderar högt i en god och attraktiv livsmiljö. Kultur i olika former ska därför vara tillgänglig i alla delar av landet. Kultur, kulturarv och naturmiljöer har viktiga roller för både individers utveckling och för regioners hållbara tillväxt och utveckling, sysselsättning, attraktivitet och konkurrenskraft. Ett levande och oberoende kulturliv är viktigt för välfärden och demokratin. Det är viktigt att i utvecklingen av innovativa miljöer och ett breddat näringsliv ta till vara kultur- och naturmiljöer, främja kultur- och fritidssektorn samt det materiella och immateriella kulturarvet.

Prioritering kompetensförsörjning

I den globala kunskapsekonomin är tillgång till kunskap och kompetens i bred bemärkelse en stark konkurrensfördel för regioner. Detta eftersom tillgången till arbetskraft med relevant kompetens är en förutsättning för utveckling av näringsliv och offentlig verksamhet i hela landet. Det handlar också om att kunna möta klimat-, miljö- och energiotmaningarna samt de utmaningar som följer av globaliseringen, men också om att ta till vara dess möjligheter. Kompetensförsörjning och kontinuerlig kompetensutveckling för såväl kvinnor som män är grundläggande för att företag och regioner ska bli innovativa och konkurrenskraftiga och därigenom kunna utveckla nya varor, tjänster, organisationssätt eller tekniska lösningar.

Det finns ett fortsatt behov av att öka arbetskraftsutbudet och förbättra matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft för att kunna möta den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och kraftig urbanisering. Därför är det centralt att arbeta med kompetensförsörjningsfrågor på såväl nationell som regional nivå.

Arbetet bör bl.a. fokusera på unga kvinnor och män som ofta saknar avslutad gymnasieutbildning, utrikes födda personer samt personer

med olika former av funktionsnedsättningar. Här är såväl validering som studie- och yrkesvägledning viktiga verktyg som behöver fortsätta att utvecklas i samspel mellan lokal, regional och nationell nivå. Även ett fortsatt aktivt jämställdhetsarbete som tar till vara såväl kvinnors som mäns kompetens och förmåga till entreprenörskap är viktigt.

Traineejobben kommer även att underlätta generationsskiften i välfärdssektorn men också underlätta kompetensförsörjningen inom bristyrken.

Regeringens satsning på traineejobben kommer att öka möjligheterna för unga att etablera sig på arbetsmarknaden samtidigt som arbetsgivarnas rekrytering av personal med rätt kompetens underlättas. Traineejobben kommer även att underlätta generationsskiften i välfärdssektorn men också underlätta kompetensförsörjningen inom bristyrken. Se även utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4.5.

Fler behöriga sökande bör beredas plats i utbildningssystemet och regeringen föreslår därför en utökning av resurserna till vuxenutbildningen, yrkeshögskolan, högskoleutbildningen och folkbildningen i hela landet. Se även utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, avsnitt 9.8.1.

För att arbetet med kompetensförsörjning ska bli framgångsrikt behöver aktörer med regionalt utvecklingsansvar utveckla sin samordnande funktion avseende gymnasieskola och vuxenutbildning, men även med folkbildningen som är en viktig utbildningsform i arbetet med att på ett bättre sätt inkludera de grupper som i dag står utanför arbetsmarknaden.

I detta sammanhang är det viktigt att aktörer med regionalt utvecklingsansvar även verkar för att stötta kommunernas arbete genom att utveckla länsgemensamma insatser inom validering, praktiksamordning samt studie- och yrkesvägledning. Även den roll som högskolor och universitet har för att utbilda för arbetsmarknadens behov är viktigt att förstärka.

Ingen enskild nivå eller sektor kommer ensam att kunna lösa de utmaningar vi står inför på kompetensförsörjningsområdet. En fungerande samverkan och dialog avseende strategiska frågor inom kompetensförsörjningsområdet mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå, liksom mellan berörda politikområden, kommer därför att vara avgörande.

Regeringen ser att de regionala kompetensplattformarna kan vara centrala verktyg när det gäller länens arbete och samverkan inom kompetensförsörjningsområdet framöver.

Prioritering internationellt samarbete

Internationellt samarbete, både i närområdet och i ett större globalt perspektiv, är en förutsättning för att bättre kunna möta samhällsutmaningarna som Sverige och svenska regioner står inför.

Internationellt samarbete

Globaliseringen innebär stora möjligheter för alla delar av Sverige att utvecklas, bl.a. genom starkare delaktighet i globala värdekedjor. Regeringen anser att det krävs bättre internationella kontaktnät, omvärldsbevakning och kunskapsutveckling inom det regionala tillväxtarbetet och hos företagen själva för att regionalt kunna ta till vara globaliseringens möjligheter. Regeringens arbete med att främja export presenteras i regeringens exportstrategi, se utgiftsområde 24 Näringsliv, avsnitt 4 Utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande.

Genom fokuserade och väl koordinerade insatser för internationalisering på regional nivå i nära samarbete med aktörer som har kunskap och närvaro på de internationella marknaderna, kan företag få bättre möjligheter att ta till vara den outnyttjade potential som finns.

Närområdet – både handel och stärkt samarbete

I det internationella arbetet för hållbar regional tillväxt och utveckling är samarbete i Sveriges närområde av största vikt. I det regionala tillväxtarbetet innebär närområdet möjligheter till fördjupat samarbete inom ett stort antal områden, som delad forskningsinfrastruktur, integrerad arbetsmarknad, transport- och logistiklösningar, service för befolkning och näringsliv samt ett hållbart nyttjande av havet.

Det nordiska samarbetet utgör en strategisk plattform för konkreta samarbetsprojekt för att möta samhällsutmaningarna och för att avveckla gränshinder som står i vägen för en djupare integration.

EU:s strategi för Östersjöregionen utgör en viktig strategisk referensram för djupare samarbete i närområdet. Regeringen anser att strategins roll att underlätta flernivåsamarbete är

av stor vikt för bättre samordning och fokusering av insatser och långsiktiga resultat. Samarbetsprojekt bör i ökad utsträckning genomföras i samverkan mellan relevanta nivåer och sektorer.

2.6.4 Utvecklad styrning, sektors-samordning och resultatfokus i det regionala tillväxtarbetet

Utvecklad styrning och sektorssamordning

För att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken är tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga politikområden och utgiftsområden av avgörande betydelse. Det innebär att åtgärder inom flertalet utgiftsområden och politikområden på nationell nivå behöver ta hänsyn till lokala och regionala förutsättningar och prioriteringar. Det finns behov av ytterligare samordning såväl mellan regional och nationell nivå som mellan olika sektorsområden. Det är bl.a. viktigt att relevanta statliga myndigheter har god kunskap om, och med utgångspunkt i sina verksamhetsområden, beaktar regionala förutsättningar och prioriteringar. Ett väl fungerande samarbete över sektorsgränser medför ökat mervärde av regionala, nationella och europeiska insatser. Samverkan mellan olika nivåer är ett led i att effektivisera den statliga verksamheten och genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken.

Tydliga roller och ansvarsfördelning

Det är regeringens uppfattning att roller och ansvarsfördelning i det regionala tillväxtarbetet ska vara tydliga. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar i länen leder och utvecklar det regionala tillväxtarbetet. Det innebär bl.a. att ha en överblick och ansvara för att koordinera insatser inom ramen för sammanhållningspolitiken, inklusive territoriellt samarbete, i länen så att insatser i olika fonder och program kompletterar varandra samt att kunskaper och erfarenheter från strukturfonderna tas till vara i det regionala tillväxtarbetet. Ansvar för det regionala tillväxtarbetet ställer även krav på ett regionalt ledarskap med förmåga att göra prioriteringar på både kort och lång sikt. Ett

regionalt ledarskap måste ha förmåga att samla aktörssystemet, att tydliggöra rollfördelning och åtaganden samt att relatera insatser till genomförda analyser och mål i den regionala utvecklingsstrategin. Det skapar förutsättningar för ett mer kraftfullt genomförande av det regionala tillväxtarbetet.

Regeringens inriktning för den regionala tillväxtpolitiken är ett starkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar. Legitimitet och mandat att leda det regionala tillväxtarbetet i länet ges den regionalt utvecklingsansvariga aktören genom ett tydligt uppdrag och resurser. Detta skapar förutsättningar för ett effektivt genomförande av den regionala tillväxtpolitiken. Övergången av det regionala utvecklingsansvaret till landstingen i sex län fr.o.m. 1 den januari 2015, och tre läns ansökningar om detsamma, är i linje med regeringens inriktning att roller och ansvarsfördelning i det regionala tillväxtarbetet ska vara tydliga. Regeringen har beslutat tillsätta en kommitté (dir 2015:77) med uppdraget att föreslå en ny läns- och landstingsindelning som innebär att Sverige delas in i väsentligt färre län och landsting. Kommittén ska vidare föreslå hur landstingen ska tilldelas det regionala utvecklingsansvaret. Se vidare utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Den största delen av medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt beslutas i dag regionalt i samspel mellan olika aktörer på regional, nationell och internationell nivå. Medlen inom utgiftsområdet ska fungera som en katalysator som leder till att strategiska utvecklingsinsatser i regionerna kan komma till stånd.

Regionala utvecklingsstrategier

Regeringens prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 ska vara vägledande i utveckling och genomförande av regionala utvecklingsstrategier samt andra strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet.

Enskilda kommuner är alltför små inom många utvecklingsområden för att de ska kunna påverka de förutsättningar som bidrar till hållbar tillväxt och utveckling. Därför behövs en strategisk samverkan på regional nivå där utveckling och samordning av gränsöverskridande och sektorsövergripande frågor kan ske.

De regionala utvecklingsstrategierna ska ligga till grund för prioriteringar och insatser samt vara en tydlig utgångspunkt för användning av de särskilda statliga medlen för regionala tillväxtåtgärder, styrning, uppföljning och utvärdering av det regionala tillväxtarbetet.

Samverkan mellan nationell och regional nivå

För ett effektivt genomförande av den regionala tillväxtpolitiken är det viktigt att dialog och samverkan mellan nationell och regional nivå kontinuerligt utvecklas inom både nya och befintliga forum. Statliga myndigheter får genom ökad kunskap om regionala förutsättningar och prioriteringar bättre möjligheter att beakta dessa i berörda delar av sin egen verksamhet samt vid sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 är en strategiskt viktig arena för dialog och samverkan mellan bl.a. regeringen, aktörer med uppgifter i det regionala tillväxtarbetet och statliga myndigheter.

Ett mer resultatorienterat arbete

Regeringen anser att genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken behöver bli mer effektivt och resultatorienterat. Det innebär att verktygen för politikens genomförande behöver utvecklas samtidigt som EU:s sammanhållningspolitik integreras på ett tydligt sätt i det regionala tillväxtarbetet.

Regeringen har i juli 2015 uppdragit åt Statskontoret att utreda förslag för en ökad resultatorientering i uppföljningen av anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* (dnr N2015/5296/RT). Fokus i uppdraget är den regionalt beslutade projektverksamhet som finansieras av anslaget.

De regionala utvecklingsdialoger som genomförs med aktörer som har det regionala utvecklingsansvaret är en viktig del i arbetet för en utvecklad styrning samt bättre uppföljning av anslaget.

Statlig förvaltning och myndighetslokalisering

Det är av central betydelse för det lokala och regionala tillväxtarbetet att den statliga förvalt-

ningen är effektiv, tillgänglig och samordnad. Specialiseringen och sektoriseringen inom den statliga förvaltningen får inte leda till fragmentering och bristande helhetssyn.

Det är viktigt att de statliga myndigheternas lokalisering kan få en större spridning över landet. Det handlar om att pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller vissa andra orter. En utgångspunkt är att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

2.7 Budgetförslag

2.7.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

2014	Utfall	1 543 303	Anslags-sparande	-11 674
2015	Anslag	1 469 637 ¹	Utgifts-prognos	1 436 973
2016	Förslag	1 517 637		
2017	Beräknat	1 537 637		
2018	Beräknat	1 547 637		
2019	Beräknat	1 554 637		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster i stödområde B samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet.

Kompletterande information

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Grunden för fördelningen av medlen bygger på att alla regioner kan och ska bidra till Sveriges hållbara tillväxt och utveckling. Olika regioner står dock inför olika stora utmaningar och behoven av statliga medel för strategiska

utvecklingsinsatser skiljer sig därmed åt. De regionala aktörerna har därefter ansvaret för att prioritera användningen av de tilldelade resurserna utifrån länets förutsättningar och regeringens prioriteringar.

Regeringen genomför en översyn av principerna för fördelningen av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Översynen har visat att det finns behov av att förändra och förtydliga dels regeringens styrning av medlen, dels befintliga uppföljningssystem. Vid fördelning av medlen kommer en utgångspunkt att vara de strukturella och dynamiska utmaningar som länen står inför. Utmaningarna värderas utifrån indikatorer som mäter gleshet och avstånd, demografi, kompetens, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet samt regional dynamik. Vid fördelning av medel kommer även hänsyn att tas till behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 993 000 000 kronor 2017–2023.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. För att verksamheten ska fungera tillfredsställande behövs utrymme för att kunna hantera bl.a. senarelagd verksamhet. Regeringen anser därför att det är viktigt att det finns en marginal mellan bemyndigandet och beräknade utestående åtaganden vid årets slut, dvs. en viss buffert i bemyndigandets storlek. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 993 000 000 kronor 2017–2023.

Tabell 2.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2023
Ingående åtaganden	2 064 475	1 893 823	2 040 287	–	–	–
Nya åtaganden	1 200 000	1 983 721	2 649 134	–	–	–
Infriade åtaganden	-1 370 652	-1 837 203	-1 793 780	-1 007 811	-537 372	-1 350 458
Utestående åtaganden	1 893 823	2 040 287	2 895 641	–	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 700 000	2 895 000	2 993 000	–	–	–

Regeringens överväganden

Genom riksdagens beslut i samband med budgetpropositionen för 2014 tillfördes anslaget 1:4 *Tillväxtverket* under utgiftsområde 24 Näringsliv 19 miljoner kronor årligen under perioden 2014–2020 (prop 2013/14:1, bet. 2013/14:NU1, rskr. 2013/14:103). Medlen ska användas till att finansiera Tillväxtverkets uppgifter som förvaltande myndighet för åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* minskar med motsvarande belopp under denna period.

Genom riksdagens beslut med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen för 2015 minskades anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* med 4,2 miljoner kronor 2015 för att finansiera ökade utgifter inom anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse med anledning av EU:s territoriella program (prop 2014/15:1, bet. 2014/15:NU2, rskr. 2014/15:69). Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* beräknas minska med motsvarande belopp till och med 2020 för samma ändamål.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* föreslås öka med totalt 195 000 000 kronor under perioden 2016–2022 för att medfinansiera riskkapitalsatsningen fond i fond inom det nationella regionalfondsprogrammet 2014–2020.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* föreslås öka med 35 miljoner kronor 2016. För 2017–2019 beräknas anslaget öka med 35 miljoner kronor per år. Medlen ska användas till ett kompletterande långsiktigt stöd till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygder.

Tabell 2.24 Härledning av anslagsnivån 2016–2019, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor				
	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	1 469 637	1 469 637	1 469 637	1 469 637
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	48 000	68 000	78 000	85 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 517 637	1 537 637	1 547 637	1 554 637

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 517 637 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 1 537 637 000 kronor, 1 547 637 000 kronor respektive 1 554 637 000 kronor.

2.7.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor				
2014	Utfall	368 857	Anslags-sparande	80 007
2015	Anslag	400 864 ¹	Utgifts-prognos	355 927
2016	Förslag	375 864		
2017	Beräknat	400 864		
2018	Beräknat	400 864		
2019	Beräknat	400 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Regeringens överväganden

Tabell 2.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019, för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	400 864	400 864	400 864	400 864
Förändring till följd av:				
Beslut	-25 000			
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	375 864	400 864	400 864	400 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Det finns enligt regeringen ett mindre anslagsbehov 2016 än tidigare beräknat utifrån gällande förordning. För att finansiera andra av regeringen prioriterade satsningar föreslår regeringen därför att anslaget minskas med 25 miljoner kronor 2016.

Regeringen föreslår att 375 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 400 864 000 kronor, 400 864 000 kronor respektive 400 864 000 kronor.

2.7.3 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2014		0	20 000
2015	Anslag	241 000 ¹	235 009
2016	Förslag	1 362 220	
2017	Beräknat	1 638 280	
2018	Beräknat	1 422 224	
2019	Beräknat	1 490 500	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020.

Kompletterande information

Från statens budget sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till åtta regionala och ett nationellt strukturfondsprogram inom målet för investering för tillväxt och sysselsättning. Tillväxtverket är förvaltande och attestrande myndighet.

Ramen för regionala utvecklingsfonden beräknas till totalt ca 7 929 miljoner kronor inklusive medel för lokalt ledd utveckling.

Samtliga territoriella program som Sverige deltar i hanteras utanför statsbudgeten. Ramen för de territoriella program som redovisas och förvaltas i Sverige är ca 2 612 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel). Ramen för programmen som redovisas och förvaltas utanför Sverige är ca 9 656 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel), exklusive det europeiska grannskapsprogrammet Kolarctic. Ramen för Kolarctic uppgår till 207 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel).

Den valutakurs som fastställts i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för strukturfonderna, måste fortlöpande analyseras och bör vid behov revideras för att skillnaden mot den verkliga kursen inte ska bli för stor.

Inbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden redovisas på inkomsttitel 6314 *Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020*.

Utbetalningarna från EU:s andra struktur-fond, Europeiska socialfonden, redovisas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 000 kronor 2017–2023.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom regionalfondsprogrammen omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för

kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som

inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 000 kronor 2017–2023.

Tabell 2.28 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2023
Ingående åtaganden	0	0	3 400 000	–	–	–
Nya åtaganden	0	3 400 000	1 650 000	–	–	–
Infriade åtaganden	0	0	-1 076 700	-1 450 000	-1 280 000	-1 243 300
Utestående åtaganden	0	3 400 000	3 973 300	–	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	2 000 000	3 550 000	4 000 000	–	–	–

Regeringens överväganden

Tabell 2.29 Härledning av anslagsnivån 2016–2019, för 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	241 000	241 000	241 000	241 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 123 000	1 401 000	1 189 000	1 259 000
Överföring till/från andra anslag	-1 780	-3 720	-7 776	-9 500
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 362 220	1 638 280	1 422 224	1 490 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen gör bedömningen att anslaget bör justeras 2017 för att anpassa det till förväntad utbetalningstakt. Justeringen sker inom befintlig ram för regionala utvecklingsfonden.

År 2015 anvisades under anslaget även medel för ett program för lokalt ledd utveckling med stöd från bl.a. Europeiska regionalfonden. Regionalfondsmedlen uppgår för detta program till totalt 71 356 816 kronor för programperioden 2014–2020. Regeringen anser att medel för lokalt ledd utveckling från alla berörda EU-fonder bör anvisas samlat på anslag under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Regeringen föreslår därför att föreliggande anslag minskas med 1 780 000 kronor 2016, 3 720 000 kronor 2017, 7 776 000 kronor 2018 och 9 500 000 kronor 2019. Det under utgiftsområde 23 upptagna anslaget 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 1 362 220 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 1 638 280 000 kronor, 1 422 224 000 kronor respektive 1 490 500 000 kronor.